

JAARVERSLAG 1998

RAPPORT

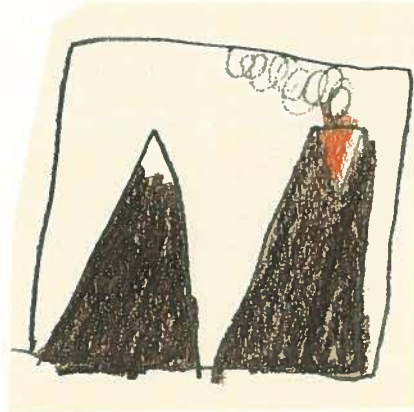
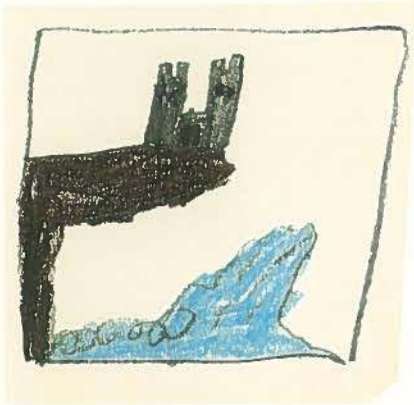
Jaarverslag 1998

Jaarverslag 1998

Stichting Pensioenfonds ABP

Rapport

Inhoud

Inhoudsopgave

- 4 Het vermogen om te leven
- 5 De Kern
- 11 Van het Bestuur
- 12 De jaren van belangrijke keuzes
- 23 Strategie in actie
- 50 Personalia
- 52 Afkortingen en begrippen

Het vermogen om te leven

Vermogen om te leven

Sinds kort siert een opgaande lijn alle visuele uitingen van ons bedrijf. Deze lijn is de basis van onze nieuwe huisstijl en symboliseert de menselijke levenslijn. Niet voor niets laten we de lijn eindigen bij ons logo. Bij onverwachte, soms ingrijpende gebeurtenissen voorziet ABP in (financiële) zekerheden die er toe bijdragen dat het leven zich altijd in opgaande lijn blijft ontwikkelen. ABP staat dan ook voor *het vermogen om te leven*. We hebben ervoor gekozen om deze slogan in dit jaarverslag thematisch uit te werken.

Elke werkdag bellen zo'n drie- tot vijfduizend mensen ons callcenter met een vraag over hun financiële toekomst. Achter zo'n zakelijke vraag gaat meestal een zeer persoonlijk verhaal schuil. Mensen hebben een nieuwe woning gekocht, verwachten hun eerste kind of willen een wereldreis maken. Normaal gesproken weten we niet welke gebeurtenissen aanleiding vormen om te bellen. Dat hoeft ook niet. Wij zijn er in de eerste plaats om de vragen van onze verzekerden zo goed mogelijk te beantwoorden. We geven overzicht en inzicht in ieders persoonlijke situatie, en we geven een advies op maat. Maar voor één keer hebben we een uitzondering gemaakt. We hebben bellers uitgenodigd om ons voor dit jaarverslag een kijkje te geven in hun persoonlijk leven. Met als resultaat een serie boeiende portretten van mensen, vertellend over hun leven, nadenkend over de toekomst, gefotografeerd in hun eigen omgeving.

Verspreid over het jaarverslag zijn ook details van kindertekeningen opgenomen. In de laatste maanden van 1998 hebben ruim driehonderd kinderen van zes basisscholen op ons verzoek tekeningen gemaakt over de onderwerpen *ouder worden, overlijden, ziek worden, nieuw werk vinden en 'vermogen om te leven'*. De winnende tekeningen zijn door ons gebruikt tijdens de Nationale Onderwijs Tentoonstelling van begin 1999.

Kernpunten en kerncijfers

Profiel en centrale ambitie

We kiezen voor een positionering als zelfstandig, coöperatief bedrijfspensioenfonds op basis van solidariteit. De collectieve pensioenregeling en de werknemersverzekeringen vormen blijvend de basis voor een volledig en samenhangend employee benefitspakket voor werkgevers en werknemers bij overheid en onderwijs. Als institutionele belegger willen we behoren tot de besten in de wereld.

We zijn een coöperatieve organisatie. Onze opdrachtgevers, werkgevers en werknemers bij overheid en onderwijs, zijn eigenaar en klant van ABP. Onze klanten zijn onze aandeelhouders.

We willen betaalbare kwaliteit leveren, toegankelijk blijven voor iedereen, hoge service bieden, hoge opbrengsten genereren en scherp letten op de uitvoeringskosten van het ABP apparaat.

We willen gekend zijn als professioneel, gedegen, betrouwbaar, betrokken, eerlijk en zeker.

We stimuleren een cultuur waarin voldoende ruimte is voor zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid, kostenbewustzijn en prestatiegerichtheid, initiatief en vernieuwingszin, creativiteit en professionaliteit, permanente ontwikkeling en mobiliteit.

Toekomst van ABP

Bij de privatisering in 1996 is afgesproken dat er voor ABP tot 1 januari 2001 een bijzondere bescherming zal zijn in die zin dat sectoren binnen onze bedrijfstak tot die datum verplicht aangesloten blijven bij ABP. In het verslagjaar is de discussie gestart over de inrichting van de pensioenvoorziening bij overheid en onderwijs na 1 januari 2001. We hebben er vertrouwen in dat onze sociale partners kiezen voor een voortzetting van de samenwerking met

één ongedeeld ABP, tot ver in het nieuwe millennium.

Dan kunnen we de voordelen behouden van hoge beleggingsopbrengsten door gebundelde financiële kracht, lagere uitvoeringskosten en een kwalitatief hoogwaardige dienstverlening door professionele, betrokken medewerkers.

Binnen onze mogelijkheden en speelruimte stellen wij alles in het werk om een positie te bereiken waarbij ABP zowel beredeneerd - op grond van tot de verbeelding sprekende, feitelijke resultaten - als gevoelsmatig de voorkeur krijgt bij het oplossen van complexe vraagstukken van inkomens- en bestaanszekerheid.

Kernpunten 1998

Na oprichting van het Verzekeringsbedrijf in 1996 en overname van BSA Schaderegeling in 1997, is eind 1998 door ABP en PGGM een bod gedaan op de Nationale Investeringsbank. Van even groot strategisch belang is het in het verslagjaar genomen besluit van de besturen van ABP en uszo om beide bedrijven te integreren.

ABP is een financieel gezonde organisatie. Met onze ambitieuze beleggingsstrategie genereren we goede rendementen. Zelfs in de somberste scenario's zijn we in staat om aan onze verplichtingen te voldoen.

Om voor meer partijen binnen onze doelgroep fondsen te kunnen beheren, vindt er bij ABP Vermogensbeheer een ingrijpend transformatieproces plaats. Er is een marketing- en productstrategie ontwikkeld, klantprocessen zijn opnieuw ingericht, en er zijn nieuwe vestigingen geopend in Amsterdam en New York.

ABP gaat vanaf 1 januari 2000 voor 230.000 (oud-)militairen de ouderdomspensioenen verzorgen. We beschouwen de opdracht van Defensie als een blijk van vertrouwen in de kwaliteit en continuïteit van ons bedrijf.

Met het nieuwe Pensioenoverzicht bieden we onze deelnemers inzicht in hun actuele, persoonlijke financiële situatie bij pensionering, eerder stoppen met werken, overlijden en arbeidsongeschiktheid. We adviseren onze deelnemers en bieden maatwerk-producten aan via ons callcenter.

In 1998 is fors geïnvesteerd in informatietechnologie. We gaan de huidige systemen vervangen door systemen die beter in staat zijn om meer regelingen uit te voeren tegen lagere kosten.

Voor werkgevers introduceren we een nieuwe, gemakkelijkere manier van gegevensaanlevering, die bovendien leidt tot minder fouten.

De activiteiten om ABP klaar te maken voor de euro en het millennium, liggen op schema.

Financiële kerngegevens

Naarmate een pensioenfonds ouder wordt, verandert de verhouding tussen actieve deelnemers en gepensioneerden. Daardoor stijgt het totaal van de pensioenuitkeringen, nemen de totale premiebatens verhoudingsgewijs af en worden de beleggingsopbrengsten steeds belangrijker. Dat zien we terug in onze cijfers. In 1998 heeft ABP aan alle gepensioneerden in totaal f 8,5 miljard uitgekeerd. Daar tegenover stonden premie-baten van f 6,2 miljard. Uitgangspunt voor ABP is dat de pensioenpremies zo laag en stabiel mogelijk moeten blijven. Het verschil tussen premie-inkomsten en uitgaven kan dan alleen gecompenseerd worden met hogere inkomsten uit beleggingen.

1998 was in dat opzicht een goed jaar voor ABP. De beleggingsopbrengsten bedroegen f 29,2 miljard. We hebben een uitstekend rendement gerealiseerd van 12,9%, ruim boven het rendement van onze strategische normportefeuille.

Voor de dekking van de verplichtingen is een vermogen beschikbaar van f 250 miljard. Daar staan verplichtingen tegenover voor een totaal van f 218 miljard. De dekkingsgraad $OP/NP/FPV$ is 114,8% op basis van een rekenrente van 4%. De conclusie is dat onze fondspositie ruim toereikend is om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. Een nadere analyse is opgenomen in het deel Cijfers, hoofdstuk fondspositie.

De premie is voor 1999 dezelfde gebleven als voor 1998, namelijk 13,2%. Hoewel dit eerder wel werd verwacht, hoefde er geen premiestijging plaats te vinden, omdat de beleggingsopbrengsten in 1997 en 1998 goed zijn geweest. Voor de jaren na 2000 wordt uitgegaan van realistische, doch voorzichtige schattingen van de opbrengsten. We verwachten dat de invloed op de premie beperkt zal zijn.

Het beleggingsbeleid is - gezien de invloed van het rendement op het streven om met lage premies pensioenen uit te keren - het belangrijkste beleidsterrein van ABP. Eind 1998 heeft de jaarlijkse evaluatie van dit beleid ertoe geleid dat ABP ultimo 2001 42% (in plaats van 30%) van de portefeuille in aandelen belegd zal hebben.

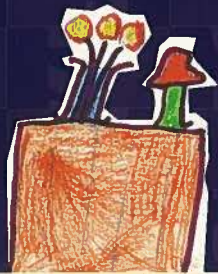
	Eind 1997	Eind 1998	Doel 2001
Vastrentende waarden	70%	65%	50%
Aandelen	21%	27%	42%
Onroerend goed	9%	8%	8%

(Cijfers op basis van marktwaarde)

De uitbreiding van het aandelenbezit gaat gepaard met een scherpe bewaking van de risico's die aan deze strategie kleven. Onze huidige waarderingssystematiek voorziet hierin door een flink deel van de waardevermindering apart te zetten als voorziening voor het opvangen van eventuele tegenvallers die zich op de financiële markten kunnen voordoen. Verder is er een uitgebreid systeem van regels, procedures en criteria die intern gehanteerd worden om het totale risico te beheersen.

DE KERN

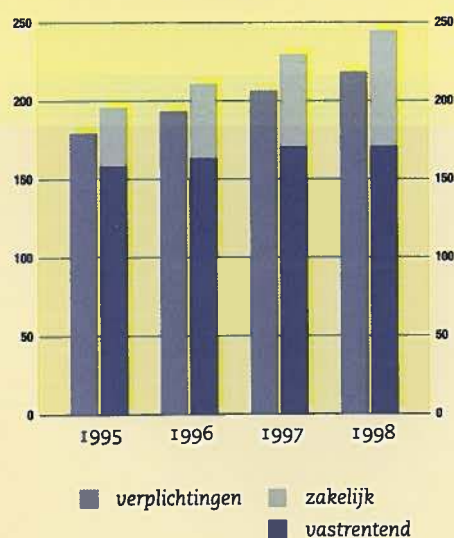

Meerjarenoverzicht

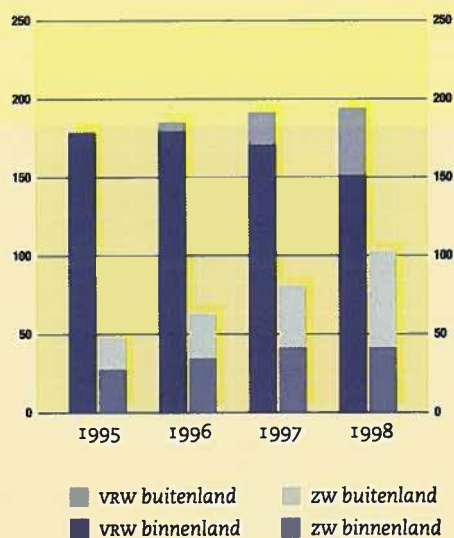
Financiële gegevens (in f miljoen)	1998	1997	1996	1995
aanwezig vermogen	278.551	252.292	224.666	206.383
vastrentende waarden	170.747	170.442	163.202	158.044
zakelijke waarden	102.449	81.060	63.251	48.983
netto vlottend actief	5.355	790	- 1.787	- 644
herwaarderingsreserve zakelijke waarden	28.535	22.021	15.738	11.437
beschikbaar vermogen	250.016	230.271	208.928	194.946
voorziening opgebouwde rechten	218.388	206.220	193.283	179.359
ouderdoms-, nabestaandenpensioenen	211.367	200.342	188.633	175.859
bovenwettelijke invaliditeitspensioenen (IP+)	5.300	5.107	4.650	3.500
flexibel pensioen en uittreden	1.721	771	-	-
marge	31.628	24.051	15.645	15.587

Samenstelling balans in f miljard

De balans is samengesteld uit verplichtingen en beschikbaar vermogen. De verplichtingen zijn in afdoende mate gedekt. De vastrentende waarden zijn weergegeven tegen aflossingswaarde; de zakelijke waarden tegen actuele waarde na aftrek van een herwaarderingsreserve.

Geografische spreiding beleggingen in f miljard (tegen actuele waarde)

ABP streeft er naar het belang van de beleggingen in het buitenland te verhogen. Dit zowel voor vastrentende- als zakelijke waarden.

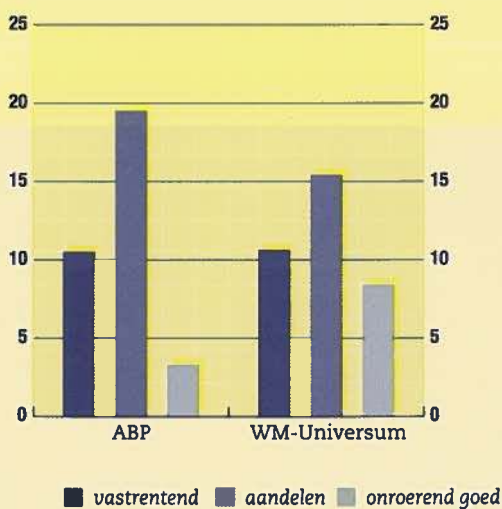
Percentages

	1998	1997	1996	1995
dekkingsgraad OP/NP/FPU*	114,8	112,0	108,3	108,9
premiepercentages				
ouderdom en nabestaanden (incl. reparatie ANW-hiaat)	13,40	12,60	11,60	11,78
bovenwettelijke invaliditeit, hoog	1,40	2,00	1,85	1,77
bovenwettelijke invaliditeit, laag	1,15	1,75	1,60	1,52
flexibel pensioen en uittreden	2,20	2,30	-	-
contractloonontwikkeling (= pensioenindexatie)	2,6	2,1	1,5	0,5
Rendementen (in %)				
 totaal rendement beleggingen (= direct + indirect)	12,9	11,9	11,8	16,4
vastrentend	10,5	6,7	8,5	16,9
aandelen	19,5	37,1	28,5	16,1
onroerend goed	3,3	17,1	15,8	8,4

* Exclusief verplichtingen en beschikbaar vermogen voor bovenwettelijke invaliditeitspensioenen

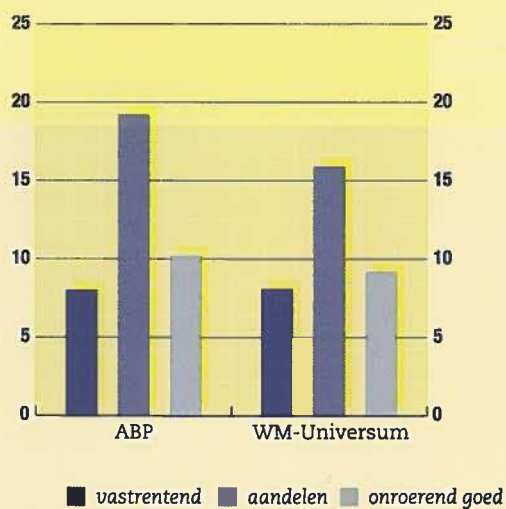
Rendementen/asset in 1998 in %

Het rendement op aandelen lag in 1998 beduidend hoger dan het rendement van het WM-Universum, vastrentende waarden scoorden iets onder het universum. Ook onroerend goed presteerde onder het universum-rendement.

Gemiddelde performance in %

De gemiddelde rendementen 1994-1998 per categorie overtreffen voor aandelen en onroerend goed die van het WM-Universum

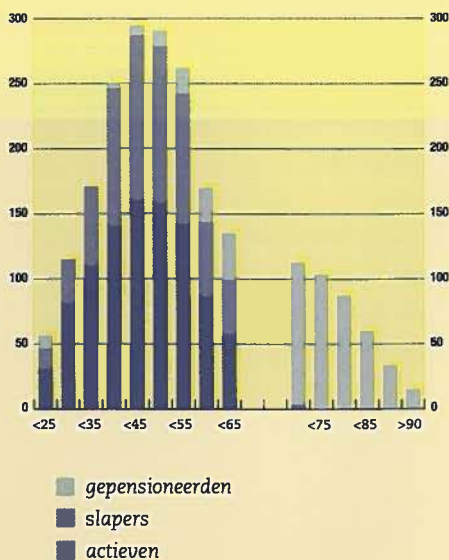
Personen (aantallen ultimo)*

	1998	1997	1996	1995
in actieve dienst	904.000	895.000	887.000	880.000
met vut	25.000	35.000	41.000	41.000
met wachtgeld	52.000	58.400	62.000	67.000
slapers	658.000	638.200	610.000	597.000
gepensioneerden	553.100	539.200	522.000	503.000
met ouderdomspensioen	276.000	270.000	264.000	258.000
met nabestaandenpensioen	175.000	173.000	170.000	158.000
met bovenwettelijk invaliditeitspensioen	86.000	91.000	88.000	87.000
met flexibel pensioen en uittreden	16.100	5.200	-	-
medewerkers in dienst bij ABP	2.661	2.566	2.342	2.286
in dienst bij deelnemingen	141	25	33	31
aantal aangesloten werkgevers	5.799	5.717	6.068	6.477

Bestandsopbouw ultimo 1998 x 1.000

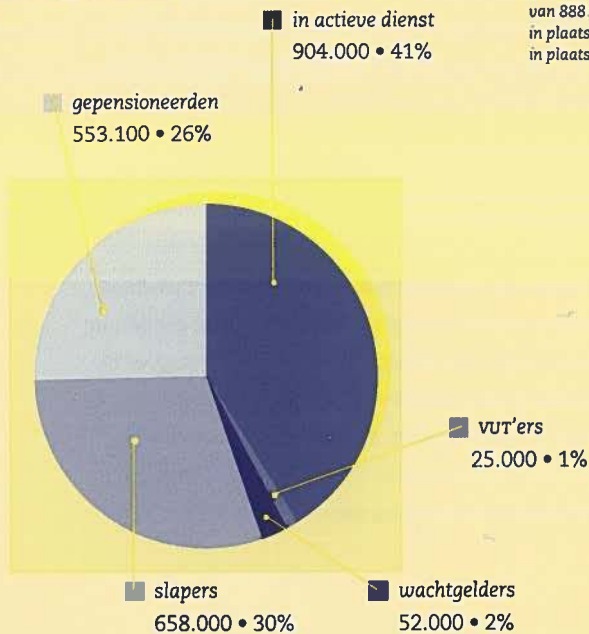
personen (leeftijdsklassen van 5 jaar)

De gemiddelde leeftijd van actieven en slapers ligt rond de 45 jaar. De na-oorlogse geboortegolf gaat over circa 20 jaar met pensioen. Het aantal actieven omvat personen in actieve dienst, vut'ers en wachtgelders.

Bestandsverdeling 1998 in %

Het bestand bevat 2,2 miljoen deelnemers, als volgt verdeeld:

* 1998 betreft definitieve aantallen, evenals 1996 en 1995; voor 1997 zijn de ramingen in jaarverslag 1997 vervangen door definitieve aantallen (in actieve dienst 895.000 in plaats van 888.000, met wachtgeld 58.400 in plaats van 63.000, slapers 638.200 in plaats van 605.000).

Van het Bestuur

Het ABP-Bestuur heeft op 7 april 1999 de jaarrekening over 1998 van ABP vastgesteld. Het Bestuur heeft kennisgenomen van de verklaringen van de accountant Moret Ernst & Young Accountants die de jaarrekening heeft gecontroleerd, en van de actuaris KPMG Brans & Co.

De discussie tussen de sociale partners in de Pensioenkamer van de Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid, onze opdrachtgevers, over de toekomst van de pensioenvoorziening bij overheid en onderwijs, en daarmee van ABP, hebben wij op de voet gevolgd. We hebben er vertrouwen in dat de sociale partners zullen kiezen voor één ABP, dat vanuit een krachtige, zelfstandige positie kan blijven zorgen voor de financiële zekerheid voor alle werknemers bij overheid en onderwijs.

Het Bestuur heeft in het verslagjaar veel aandacht besteed aan besluitvorming met betrekking tot strategische vraagstukken. Het besluit tot integratie van ABP en USZO is daar het meest uitgesproken voorbeeld van.

Van groot belang voor de strategie vormde voorts het onderbrengen van de ouderdomspensioenen van (oud-)militairen bij ABP. We zien deze opdracht van sociale partners en het kabinet als een blijk van vertrouwen in de kwaliteit en continuïteit van het bedrijf.

Een belangrijke strategische mijlpaal in 1998 op beleggingsgebied is het voornemen, om samen met PGGM, een gezamenlijke onderneming (houdstermaatschappij) op te richten voor gespecialiseerd vermogensbeheer. Bij het slagen van het bod op de NIB zal deze bank binnen deze houdstermaatschappij een plaats krijgen. ABP doet daarmee niet alleen een goede investering, maar verstevigt ook zijn positie op de internationale financiële markten.

Het Bestuur dankt de Directieraad, de Raad van Advies, de Beleggingscommissie, de Ondernemingsraden van ABP/USZO en de medewerkers voor de grote inzet in 1998, en hun bijdrage aan de verdere ontwikkeling van de ABP-groep.

Heerlen, 7 april 1999

Namens het Bestuur,
Prof. dr. B. de Vries, voorzitter

De jaren van belangrijke keuzes

ABP brengt ieder jaar verslag uit aan alle betrokkenen bij ons pensioenfonds. Dat zijn primair werkgevers en werknemers, die tevens de zeggenschap hebben over de pensioenregeling en de organisatie. Zij zijn uiteraard geïnteresseerd in een verantwoording over de bereikte resultaten van het afgelopen jaar. In de kern gaat het daarbij om twee vragen: hoe is het ons vergaan in financieel opzicht en welke beslissingen zijn er genomen over de toekomst. Bij dit laatste gaat het niet alleen om de beslissingen die ABP neemt, maar ook om het beleid dat in overleg met anderen wordt gemaakt.

ABP na 1 januari 2001

De solidariteit onder de ruim één miljoen werknemers bij overheid en onderwijs op pensioengebied is bijna 75 jaar lang wettelijk geregeld geweest. De voormalige ABP-wet bood werkgevers en werknemers geen keuze. Er was één regeling, iedereen was verplicht aangesloten en betaalde een gelijke premie. Die tijd is binnenkort voorbij. Na 1 januari 2001 gelden voor ABP de algemene regels voor deelname in een bedrijfspensioenfonds (de wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds Wet BPF).

De sociale partners bij overheid en onderwijs staan nu voor de uitdaging om de pensioenvoorziening voor de komende decennia opnieuw te organiseren. In essentie gaat het hierbij om het vraagstuk van de risico-solidariteit tussen de verschillende overheidssectoren. Willen zij de lasten in gelijke mate blijven dragen, of wordt de solidariteit in en de zeggenschap over de pensioenregeling per sector georganiseerd? Daarmee is ook de vraag aan de orde of er één ABP blijft. Er lijken drie uitkomsten mogelijk: elke sector kiest voor een eigen regeling en ABP wordt opgesplitst, er komen meer regelingen met één ABP, of er blijft één regeling met één ABP.

De inventarisatiefase

De gedachtevorming over de toekomst van de pensioenvoorziening is in 1998 begonnen met het door onze sociale partners gestarte project *ABP na 1 januari 2001*, zonder twijfel het belangrijkste project in ons bestaan. De sociale partners hebben in een aantal taakgroepen, ondersteund door ABP, een studie verricht naar de verschillende opties. Er is geïnventariseerd wat de gevolgen zijn wanneer gekozen wordt voor een van de ontwikkelde modellen. Deze inventarisatie geeft een goed inzicht in de consequenties op een groot aantal terreinen, waaronder dat van de zeggenschap, de verdeling van het vermogen bij opsplitsing, beleggingsresultaten, uitvoeringskosten, organisatie, personeel en IT.

Een pensioenvoorziening dient in goed samenspel tussen sociale partners en pensioenfondsbestuur tot stand te komen. Daarbij is het Bestuur verantwoordelijk voor de financiële positie van het fonds en zijn de sociale partners verantwoordelijk voor de inhoud van de regeling.

Het huidige inrichtingsmodel kent een één-op-één relatie tussen pensioenregeling en pensioenfonds. In enkele modellen zou er - afhankelijk van de variant - in meer of mindere mate een ont koppeling ontstaan in deze één-op-één relatie. Derhalve leiden met name deze modellen tot nieuwe verhoudingen, waarin verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de bij de pensioenvoorziening betrokken partijen op adequate wijze moeten worden geregeld.

Indien sociale partners kiezen voor vormen van sectoralisatie heeft dat in verschillende opzichten betekenis voor de financiële positie van het fonds.

Hoofdpunten in dit verband zijn:

- de financiële gevolgen van sectoralisatie in het algemeen;
- de methode van vermogenstoedeling bij sectoralisatie;
- de financiële afspraken bij uittreding van sectoren.

Het vraagstuk van de verantwoordelijkheid van het Bestuur voor de continuïteit van de pensioenuitkeringen en daarmee ook voor de kwaliteit en continuïteit van het apparaat, kent een aantal dimensies. In de eerste plaats gaat het om de effecten van vormen van sectoralisatie op de uitvoeringskosten en het rendement op het belegd vermogen. Gemaakte analyses laten zien dat sectoralisatie hogere uitvoeringskosten tot gevolg heeft. Verder is er de relatie tussen de omvang van het vermogen en het te behalen rendement. Er zijn sterke indicaties dat de omvang van het vermogen een positieve invloed heeft op het rendementspotentieel.

In de tweede plaats gaat het om de positie van pensioenfondsen in een omgeving waarin in toenemende mate grote financiële conglomeraten actief zijn. Deze ondernemingen zijn krachtige spelers op de employee benefitsmarkt, die via overnames en allianties hun positie verder blijven versterken. Alleen vanuit een sterke positie qua omvang en ondernemingskracht kan ABP met een positionering op coöperatieve basis een zelfstandige rol blijven vervullen in de markt van employee benefits.

Onze mening

Wij zouden graag zien dat sociale partners kiezen voor een inrichting van de pensioenvoorziening die alle voordelen van risico-solidariteit en draagvlak in zich verenigt. Uitgangspunt is handhaving van solidariteit binnen de collectieve regeling voor de niet beïnvloedbare risico's van ouder worden en overlijden.

Een gemeenschappelijke pensioenregeling, al dan niet in combinatie met sectorale regelingen, ondergebracht in en uitgevoerd door één ABP, sluit naar onze mening het beste aan bij de wensen en behoeften van onze klanten. Het combineert de voordelen van een lage premie, hoge beleggingsopbrengsten, een hoge service vanuit één loket en lagere uitvoeringskosten, met de mogelijkheid om maatwerk-producten te ontwikkelen die passen binnen het sectorale personeelsbeleid en die naadloos aansluiten op de collectieve voorzieningen.

Maatschappelijke en politieke ontwikkelingen

Meer individuele verantwoordelijkheid

De trend van de jaren negentig is de toenemende verantwoordelijkheid van de individuele burger voor zijn eigen financiële voorzieningen (responsabilisering van het individu). We zien dat werkgevers hun personeelsbeleid hierop aanpassen: van de zekerheids- en rechtenfilosofie naar een stelsel van gezamenlijke en individuele verantwoordelijkheden. Dit wordt bij de overheid en het onderwijs zichtbaar in het zoeken naar nieuwe verhoudingen in de arbeids sfeer. Kernpunten in het beleid vormen de decentralisatie van de arbeidsvoorwaarden en het in lijn brengen van de rechtspositie van ambtenaren met die van de marktsector.

Werkgevers denken in toenemende mate vanuit het concept van employee benefits. Dit hangt samen met demografische ontwikkelingen, die wijzen op een fase van toenemende vergrijzing en ontgroening. Met een aantrekkelijk employee benefitspakket kan de werkgever zich op de krappe arbeidsmarkt in positieve zin onderscheiden van zijn concurrenten in de strijd om schaars, talentvol personeel. En is de kans groter dat de zittende medewerkers voor het bedrijf behouden blijven.

De maatschappelijke veranderingen vinden hun vertaling in een aantal beleidsinitiatieven van de overheid als wetgever die direct of indirect van invloed zijn op de uitvoering van de pensioenen en de sociale zekerheid. Ook de Europese Unie neemt initiatieven op dit beleidsterrein. Wat al deze wettelijke veranderingen gemeen hebben, is dat ze niet leiden tot één, dwingend scenario, maar ruimte geven aan nieuwe evenwichten tussen de publieke sector en de markt.

De Pensioen- en Spaarfondsenwet: uitruil NP/OP

Sociale partners in de Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid hebben op 22 april 1998 een akkoord bereikt over de toekomst van de collectieve regeling voor het nabestaandenpensioen.

De markt voor overheid en onderwijs

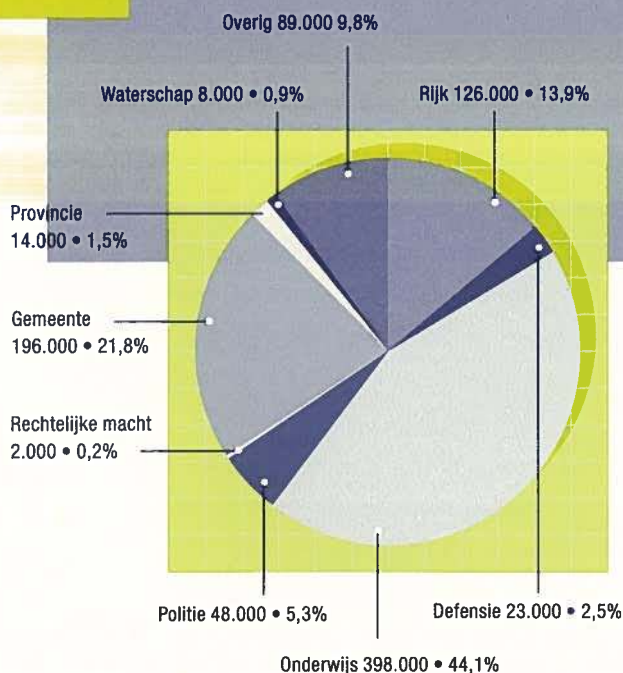
Begin jaren negentig heeft het kabinet besloten om de arbeidsrelatie bij de overheid en het onderwijs ingrijpend te moderniseren. Kernpunt in het beleid is dat het arbeidsvoorwaardenoverleg niet meer centraal gevoerd wordt, maar binnen acht verschillende sectoren: Rijk, Gemeenten, Provincies, Waterschappen, Defensie, Politie, Rechterlijke macht en Onderwijs. Daarnaast kennen we de semi-overheidsinstellingen, waaronder de energie- en nutsbedrijven, de Kamers voor Koophandel en de vervoersbedrijven.

De keuze voor de decentralisatie van het arbeidsvoorwaardenoverleg betekent dat sociale partners per sector, of per sub-sector, vorm en inhoud geven aan hun arbeidsvoorwaarden. We signaleren een groeiende behoefte bij sociale partners aan advisering bij het oplossen van sectorale vraagstukken rondom inkomenszekerheid. ABP biedt deze maatwerk-oplossingen.

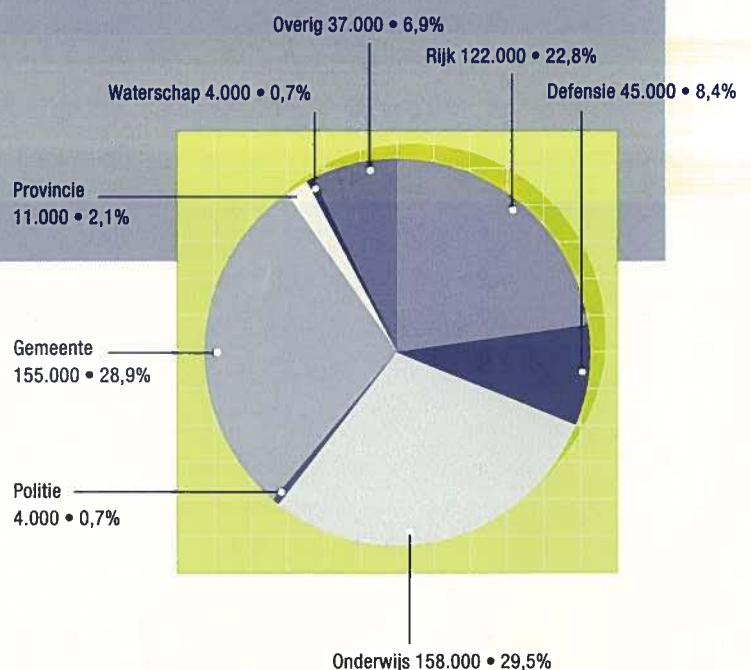
We zien het totale aantal werknemers bij onze sectoren gelijk blijven. Wel verwachten we dat grote groepen werknemers, in de jaren zestig en zeventig aangenomen, de komende periode vervangen gaan worden. Op de arbeidsmarkt moet de overheid de concurrentie aangaan met het bedrijfsleven in de strijd om schaars, hoger opgeleid, talentvol personeel.

Een tweede pijler van het kabinetsbeleid betreft het besluit dat ambtenaren dezelfde rechten en plichten krijgen als werknemers in de marktsector. Zo is de Wet op de Ondernemingsraden gaan gelden, evenals het recht om te staken. Ook de sociale zekerheidsregelingen worden vervangen door de gewone werknemersverzekeringen WW en WAO. De WAO is in 1998 ingevoerd; de WW vervangt in 2001 de wachtgeldregelingen.

Aantal actieven ultimo 1998 verdeeld naar sector

Aantal gepensioneerden (OP, NP, FPU, IP exclusief HPT) ultimo 1998 verdeeld naar sector

Deelnemers krijgen een eenmalige keuze om het recht op nabestaandenpensioen in te ruilen voor een hoger ouderdompensioen. Dit gebeurt zonder onderscheid te maken naar geslacht en heeft betrekking op de diensttijd na de invoeringsdatum van 1 juli 1999. Het nabestaandenpensioen bij overlijden vóór 65 jaar wordt gebaseerd op rentedekking, waarbij de nieuw ontstane uitkeringen in dat jaar worden gefinancierd. Het akkoord voorziet verder in een definitieve 'reparatie' van het ANW-hiaat. ABP is op 1 juli 1999 gereed om de regeling uitruil NP/OP uit te voeren.

Het pensioenconvenant

Eind 1997 hebben het kabinet en de sociale partners een pensioenconvenant gesloten. Hierin wordt de eigen verantwoordelijkheid erkend van sociale partners bij het ontwikkelen en vaststellen van aanvullende pensioenregelingen. Dit komt volledig overeen met onze zienswijze. Het pensioenconvenant hanteren wij als leidraad bij de vormgeving van een markt- en klantgerichte organisatie, bij het ontwikkelen van een gedifferentieerd productenpakket en bij de inrichting van kostenmanagement.

Een van de regelingen uit het convenant is dat de pensioenregelingen macro bezien niet duurder mogen worden. Om dat te meten worden 101 fondsen gevolgd. We zijn blij met de selectie van ABP door de Stichting van de Arbeid voor het evaluatie-onderzoek naar de mate waarin de doelstellingen uit het pensioenconvenant worden gerealiseerd. We gebruiken de zogenoemde meetwijzer om de kosteneffecten te berekenen van wijzigingen in de pensioenregeling. Ook kunnen we uit de meetwijzer afleiden hoe kostenstijgingen het beste kunnen worden gecompenseerd.

Handhaving verplichtstelling

We ondersteunen het handhaven van de verplichte deelname in de collectieve regeling binnen één bedrijfstakpensioenfonds. De solidariteit blijft daarmee behouden, niemand wordt uitgesloten, er vindt geen selectie aan de toegangspoort plaats. Verplichte deelname versterkt het duurzame economisch draagvlak en daarmee de continuïteit van het pensioenfonds. En dat zijn voorwaarden voor een krachtig lange termijn beleggingsbeleid. En zijn de resultaten van het pensioenfonds onder de maat, dan is er ondanks de verplichte deelname toch een mogelijkheid voor sociale partners om over te stappen naar een andere marktpartij. Dat is een volstrekt normale en gezonde druk om marktconform te blijven presteren. Wie het over een langere tijd genomen aantoonbaar minder goed doet dan anderen op het gebied van beleggingsrendementen, uitvoeringskosten, service en keuzemogelijkheden, moet alles in het werk stellen om de prestaties te verbeteren en als dat niet lukt ruimte laten aan partijen om te vertrekken.

Taakafbakening pensioenfondsen en verzekeraars

Vroeger leidden banken, verzekeraars, pensioenfondsen en uitvoerders van sociale zekerheid een eigen bestaan. Tussen al deze aanbieders bestonden noch qua producten, noch qua distributie, veel overeenkomsten. Tegenwoordig zien we een vervaging van de markt waarop deze financiële dienstverleners zich bewegen. Pensioenfondsen, waaronder ABP, richten eigen verzekeringsbedrijven op. En het is nog maar een kwestie van tijd voordat sociale zekerheidsproducten door commerciële financiële concerns zullen worden aangeboden.

ABP Verzekeringsgroep NV is er - met instemming van sociale partners - gekomen om producten te kunnen leveren die niet via de collectiviteit kunnen worden aangeboden. Juist vanwege de samenhang met de collectieve producten, hechten we aan het ABP-label voor onze verzekeringsproducten. Een mogelijk verbod op het gebruik van het ABP-label zou aan deze samenhang in belangrijke mate afbreuk doen.

Een pensioenvoorziening in goede en in slechte tijden

Men kan op drie manieren pensioen opbouwen:

- beleggen voor eigen rekening en risico;
- afsluiten van een contract met een verzekeraar waarmee een pensioenuitkering wordt gekocht;
- deelnemen in een pensioenfonds waarmee een aan het inkomen gerelateerde pensioenuitkering wordt verkregen.

In al deze gevallen is men afhankelijk van de beleggingsresultaten, maar verder zijn er enkele belangrijke verschillen. De eerste twee methoden kenmerken zich door keuzevrijheid, terwijl het laatste model een verplicht karakter heeft en daarmee solidariteit organiseert tussen de deelnemers. Deze verplichte deelname en solidariteit heeft grote voordelen ten opzichte van de individuele varianten.

In de eerste plaats gaan de meeste mensen, aangespoord door advertenciecampagnes, eerst rond hun veertigste levensjaar nadenken over de noodzaak van een oudedagsvoorziening.

Daarentegen wordt bij een pensioenfonds verplicht een pensioen opgebouwd, doorgaans vanaf de leeftijd van 25 jaar. In de levensfase van 25-40 jaar wordt circa twee derde van het pensioen opgebouwd. Vroeg beginnen is dus erg voordelig, maar zonder verplichtstelling komt daar weinig van terecht.

Verder zijn er, bij individueel beleggen voor eigen rekening en risico, ook bij een lange beleggingshorizon behoorlijke risico's verbonden aan de rechtstreekse deelname aan de financiële markten. Er zijn nu eenmaal sterk wisselende kansen. Nog afgezien van de relatief hoge beleggingskosten zullen deze kansen er toe leiden dat voor circa een derde deel van de individuele beleggers het opgebouwde kapitaal volstrekt onvoldoende zal zijn voor een acceptabele oudedagsvoorziening. Deelnemen in een pensioenfonds brengt solidariteit tussen generaties teweeg, waardoor deze tweedeling wordt voorkomen.

'Wij zijn ontzettend nieuwsgierig naar het verleden'

'Ik kreeg post van commerciële verzekeraars voor een betere pensioenvoorziening. Van een collega op Personele Zaken kreeg ik toen het advies contact op te nemen met ABP. Ik wilde weten hoeveel FPU ik krijg als ik op mijn zestigste stop met werken, en of het verstandig is om extra te sparen.'

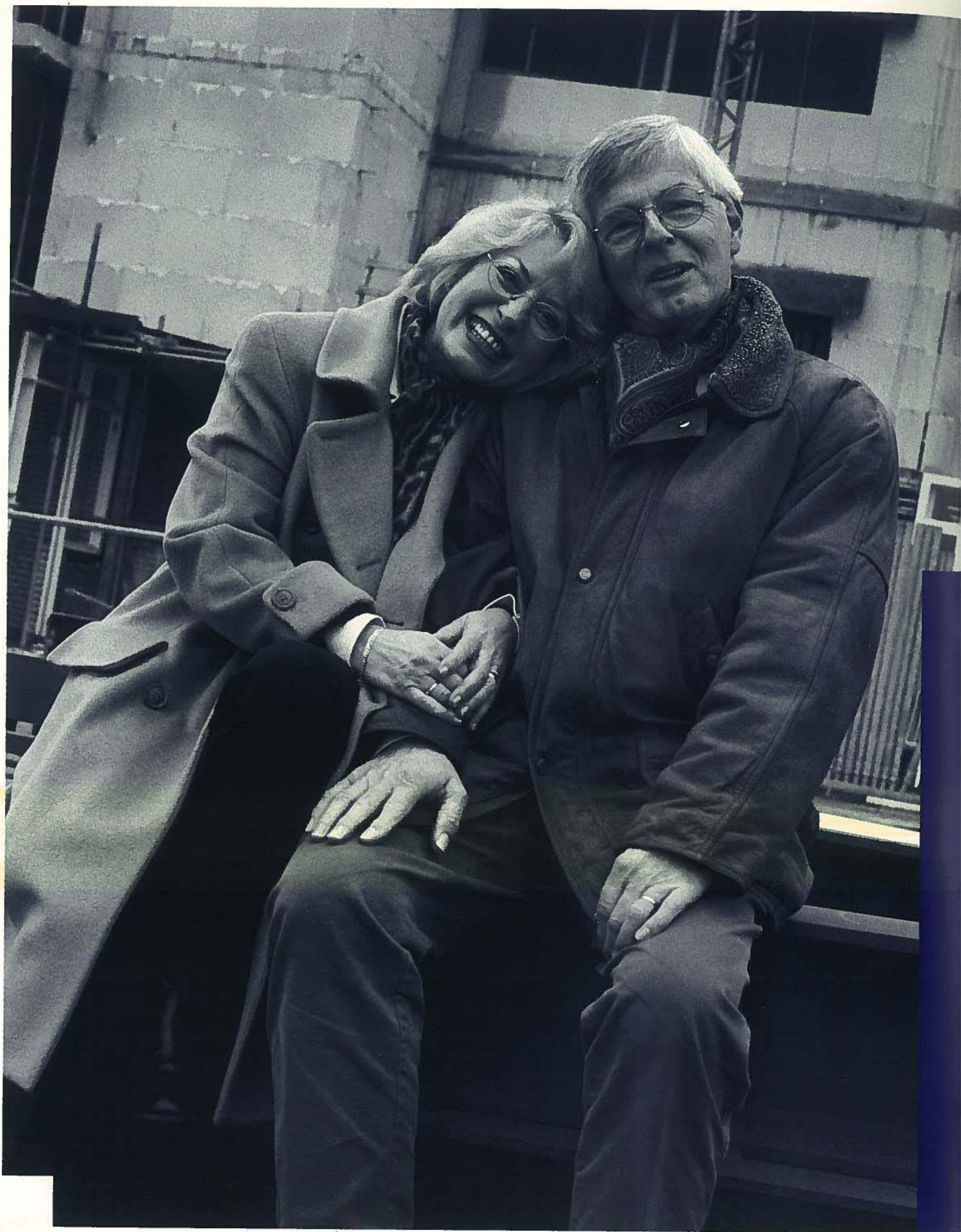
'We zijn nu achttien jaar getrouwd, en hebben pas vrij recent kinderen gekregen. Daarvoor zijn we over de hele wereld gereisd, de Perzische Golf, Zuid-Afrika, Mexico, Guatemala, Belize. We doen alles op de bonnefooi, nooit met een reisorganisatie. Waar we echt door geboeid zijn, is de Maya-cultuur. Hoe de mensen toen leefden, hun huizen bouwden, daar zijn we ontzettend nieuwsgierig naar. Als ik zestig ben, zijn de kinderen het huis uit. Dan stop ik met werken. Ik wil dan vrij zijn van alles, vrij om weer te gaan reizen.'

'Deze zomer gaan we met de kinderen naar Kroatië. Daar zijn we vroeger ook geweest, in de communistische tijd. We blijven buiten de oorlogsgebieden, hoor. Voor zover ik weet is daar nog nooit een schot gelost. En het is er zo prachtig.'

M. Sonleitner, 42 jaar

Werkte 10 jaar op booreilanden, supertankers en pijpleggers in de Perzische Golf. Verliet de offshore-industrie nadat zijn schip geraakt was door een raket in de oorlog tussen Iran en Irak. Werd eerst penitair inrichtingswerker, is nu hoofd civiele dienst van een jeugdinstelling in Spijkernisse. Getrouwd met Jolanda Sonleitner, 37 jaar, voedingsassistente/diëtiste in een ziekenhuis in Vlaardingen. Zij hebben twee dochters, Julia (3) en Claudia (5).

'Natuurlijk hoop ik nog heel lang te leven, want het leven is nog nooit zo mooi geweest'

'We hebben recent een appartement gekocht, dat eind dit jaar wordt opgeleverd. Onze vaste lasten gaan daardoor omhoog. Als mijn vrouw overlijdt, kan ik die blijven betalen. Maar ga ik eerder dood, dan is de situatie anders. Dan ga je toch denken, misschien moeten we wel iets extra's doen. Ik heb toen ABP gebeld met de vraag of het nuttig is om zo'n risico-verzekering af te sluiten. Dat zijn we nu aan het uitzoeken. Want misschien is het wel niet nodig. Zo'n advies, dat vind ik heel belangrijk.'

Harry Donjacour, 59 jaar

Begon in 1956 als jongste bediende bij een technische school in Veghel, werkte zich op tot assistent van het hoofd personeelsadministratie. Ging in 1996 na 40 dienstjaren in de Vut. Speelt klarinet en saxofoon in de harmonie en een jazzband. Is een actieve bridger, tennisser en gaat regelmatig naar de sauna om te zwemmen en te zweten. Volgt een kookcursus en draagt zijn steentje bij aan het huishouden. Schrijft verhalen voor het harmonie-blad.

Getrouwd met Annemarie Donjacour- de Koning, 54 jaar. Werkt als administratief medewerkster bij een scholengemeenschap in Veghel. Wit tot haar zestigste doorwerken.

Overigens kunnen wij ons heel goed vinden in het in november 1998 gesloten akkoord over de taakafbakening tussen pensioenfondsen en verzekeraars. Dit is temeer het geval nu de aanvullende en individuele producten die sociale partners binnen de collectieve regeling van ABP hebben opgenomen in artikel 16 van ons Pensioenreglement, onverkort kunnen worden gehandhaafd.

Fiscale behandeling van pensioenen

Het wetsvoorstel fiscale behandeling van pensioenen zal naar verwachting in de eerste helft van 1999 door de Eerste Kamer worden aangenomen. Deze wet vergroot de bestaande fiscale ruimte voor aanvullende individuele pensioenproducten. Het pensioenreglement van ABP biedt de mogelijkheid om die ruimte te benutten. We bereiden ons derhalve voor om nieuwe aanvullende producten aan te bieden aan onze deelnemers.

Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel, mede op aandringen van pensioenfondsen, een aantal wijzigingen ondergaan. Een van de wijzigingen betreft de maximering van het nabestaandenpensioen. Volgens het oorspronkelijke ontwerp zou dit maximaal 50% van het laatst genoten salaris gaan bedragen. Dat is nu veranderd in 70% van het ouderdompensioen. Dit sluit aan bij de norm die tot dusver voor dit pensioen gebruikelijk was.

Andere belangrijke elementen in de wet zijn de uitbreiding van het pensioenbegrip, de begrenzing van het ouderdompensioen op maximaal 2% opbouw per jaar en een maximale opbouw van 100%, en deblokkering van de premiespaarregeling en spaarloonregeling voor deelname aan vrijwillige individuele pensioenmodules.

De fiscale 'ouddagsparaplu' bindt de fiscale aftrek van premies en reserveringen voor de oude dag aan een maximum en gaat uit van een geïntegreerde benadering van AOW, aanvullend pensioen en individuele lijfrente. De Pensioencommissie van de SER heeft recent voorgesteld om de fiscale aftrekregeling voor lijfrenten (koopsompolissen) te beperken. Ook is de SER voorstander van een zogenoemde eindtoets voor degenen die gebruik hebben gemaakt van de bijzondere aftrekregeling voor pensioentekorten. Bij het ingaan van het pensioen wordt dan beoordeeld of het totale pensioenresultaat 'maatschappelijk aanvaardbaar' is. Als norm geldt hierbij een ouderdompensioen van 70% van het eindinkomen op zestigjarige leeftijd. Wordt deze norm overschreden, dan volgt een aanslag van de fiscus.

Strategie in actie

Strategie in actie

ABP wil een compleet employee benefitspakket kunnen aanbieden, een hoge service bieden, een hoog beleggingsrendement genereren en de uitvoeringskosten verlagen.

Wij zijn ervan doordrongen dat de behaalde resultaten op elk van deze terreinen een doorslaggevende rol spelen bij de besluitvorming door de sociale partners over de toekomst van de pensioenvoorziening na 1 januari 2001 bij overheid en onderwijs.

In dit hoofdstuk zullen we ons daarom concentreren op de realisatie van de vier hoofdoelen in het afgelopen jaar. Maar eerst geven we een korte toelichting op de drie belangrijkste resultaten in 1998: de integratie van ABP en USZO, de keuze van Defensie voor ABP als pensioenuitvoerder, en het voornemen van PGGM en ABP om de Nationale Investeringsbank (NIB) over te nemen.

Integratie ABP en USZO

Ouder worden, overlijden, eerdere stoppen met werken, arbeidsongeschikt of werkloos worden, het zijn allemaal ingrijpende gebeurtenissen in een mensenleven die gevolgen hebben voor de financiële toekomst. ABP en USZO, de uitvoerder van de sociale zekerheid voor overheid en onderwijs, kunnen alleen samen de gezamenlijke klanten de gevraagde zekerheid bieden op verschillende momenten in hun leven.

ABP en USZO horen bij elkaar. Daarom hebben de besturen van ABP en USZO in maart 1998 besloten om beide bedrijven te integreren. Daarmee is tevens gekozen voor een eenduidige aansturing van het totale concern, voor een gezamenlijke productontwikkeling, één loket, lagere kosten en een hogere service.

Op 1 januari 1999 is de eerste stap gezet op weg naar een volledige integratie. Vanaf deze datum is USZO Diensten BV een dochteronderneming van ABP. Dat houdt onder meer in dat de uitvoering van de wachtgeldregelingen en de diensten rondom preventie en reïntegratie een verantwoordelijkheid van ABP zijn geworden.

USZO BV, de uitvoeringsinstelling voor de WAO en de bovenwettelijke arbeidsongeschiktheidsregelingen, is een 100% dochteronderneming van de Stichting USZO. Het is de ambitie van ABP om, zodra de wet dit toelaat, ook dit deel van USZO te integreren in het ABP-concern.

Binnen de wettelijke kaders van de Organisatiewet Sociale Verzekeringen wordt er nu samengewerkt tussen USZO BV en ABP. Zo is de uitvoering van de premie- en gegevensincasso voor ABP op 1 januari 1999 uitbesteed aan USZO BV. Werkgevers hoeven hun gegevens derhalve maar één keer aan te leveren voor ABP en USZO.

Omgekeerd heeft USZO BV een aantal taken uitbesteed aan ABP. Zo zijn alle activiteiten op het gebied van facilitaire dienstverlening en stafondersteuning gebundeld. We beogen hiermee substantiële besparingen te realiseren op de totale uitvoeringskosten.

De Ondernemingsraden van ABP en USZO hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het succes van het integratieproces. Dankzij hun steun voor de vorming van één gezamenlijk concern, was het mogelijk om het adviestraject binnen korte termijn te doorlopen. De slagvaardigheid van de Ondernemingsraden heeft het mogelijk gemaakt om de eerste fase van de integratie volgens planning te realiseren.

Van groot belang bij de eenduidige aansturing van het totale concern is de inrichting van de medezeggenschapsstructuur. De discussie met de Ondernemingsraden heeft geresulteerd in de keuze voor één Gemeenschappelijke Ondernemingsraad met enkele onderdeel-

commissies. Dit model biedt de beste garanties voor een medezeggenschap, waarbij de leden voeling houden met datgene wat er in het concern gebeurt.

Ouderdomspensioenen van militairen naar ABP

In dezelfde periode waarin sociale partners zich bezinnen over de toekomstige inrichting van de pensioenvoorziening bij overheid en onderwijs, hebben zij samen met het kabinet gekozen voor ABP als uitvoerder van de ouderdomspensioenen van ongeveer 230.000 (oud-)militairen. We beschouwen deze opdracht als een blijk van vertrouwen in de kwaliteit, deskundigheid en continuïteit van ons bedrijf.

Kernpunt van de in 1998 gesloten overeenkomst met Defensie is dat de pensioenopbouw van het militaire personeel vanaf 1 januari 2000 gebaseerd zal zijn op kapitaaldekking. ABP zal voor Defensie de overgang naar een systeem van kapitaaldekking verzorgen; hiermee wordt een kapitaal van f 12 miljard opgebouwd. Deze overgang heeft geen invloed op de fondspositie en de premie.

Onze missie

ABP wil, samen met USZO, het huis zijn van en voor werkgevers en werknemers in overheid en onderwijs op het terrein van employee benefits. Binnen onze mogelijkheden en speelruimte stellen wij alles in het werk om een positie te bereiken waarbij ABP/USZO zowel beredeneerd -op grond van tot de verbeelding sprekende, feitelijke resultaten- als gevoelsmatig de voorkeur krijgt bij het oplossen van complexe vraagstukken van inkomens- en bestaanszekerheid. Het uiteindelijke resultaat moet zijn dat zowel opdrachtgevers als deelnemers blijven(d) kiezen voor een duurzame voortzetting van de samenwerking met ABP/USZO.

Wij kiezen voor een positionering als zelfstandig aanbieder van een volledig employee benefitpakket voor de doelgroep van overheid en onderwijs. De collectieve pensioenvoorziening en de werknemersverzekeringen vormen daarbij de blijvende kern van ons productenpakket. Met het aanbieden van aanvullende producten en diensten, spelen we in op de belangrijkste maatschappelijke en politieke ontwikkelingen, gekenmerkt door een verdergaande individualisering, flexibilisering en kostenbeheersing.

Onze doelstellingen

Onze hoofddoelstellingen zijn direct afgeleid uit onze missie. Vanuit een geïntegreerde visie op maatschappelijke ontwikkelingen, vanuit eenzelfde oriëntatie op de klanten, vanuit één product- en marktstrategie; kortom, vanuit één concern, werkt ABP/USZO aan de realisatie van:

- een compleet employee benefits-pakket, op collectieve basis, met ruimte voor (sub)sectorale en individuele maatwerkoplossingen;
- een hoge waardering voor onze service, zowel van opdrachtgevers, werkgevers als werknemers;
- een hoog beleggingsrendement;
- lage en transparante uitvoeringskosten, te realiseren door een effectieve en doelmatige inzet van mensen en middelen.

De 120 Defensiemedewerkers die de pensioenregeling nu uitvoeren, worden ABP-werknemer. Oud-militairen krijgen vanaf 1 januari 2000 hun ouderdomspensioen niet meer van Defensie maar van ABP.

Bod op de Nationale Investeringsbank

Aan het eind van het verslagjaar maakten PGGM en ABP bekend dat zij van plan zijn een bod uit te brengen op alle uitstaande aandelen in de Nationale Investeringsbank (NIB). Beide pensioenfondsen hebben het voornemen gezamenlijk een houdstermaatschappij op te richten waarin het belang in NIB wordt ondergebracht en zullen ieder voor 50% deelnemen in het geplaatste kapitaal van de holding. De houdstermaatschappij zal een samenvoeging vormen van de activiteiten van de drie partijen op het terrein van private equity, structured finance en hypotheek- en kredietportefeuilles. Het voornemen tot

oprichting van deze houdstermaatschappij en de overname van de NIB passen goed binnen de beleggingsstrategie van ABP. NIB is een goed renderende, gespecialiseerde financiële instelling, werkzaam op het terrein van lange termijn-financieringen, investeringen in risicodragend vermogen, kapitaalmarkttransacties en diverse vormen van financiële bemiddeling en advisering. Belangrijke overwegingen achter de bundeling van krachten binnen de houdstermaatschappij zijn: een concentratie van expertise, versterking van de marktpositie, verhoging van het rendement en het behalen van kostenvoordelen.

Compleet employee benefitspakket

Ons doel is het aanbieden van een volledig employee benefitspakket. Dit staat voor een verzameling van producten en diensten die voortvloeit uit de arbeidsrelatie tussen een werkgever en zijn werknemers. De flexibele, collectieve pensioenregeling met verplichte deelneming, de FPU-regeling en de werknemersverzekeringen vormen de basis voor een samenhangend EB-pakket. Andere producten, die niet via de collectiviteit kunnen worden aangeboden, moeten logisch en naadloos aansluiten op het bestaande wettelijke en/of collectieve assortiment.

Centrale regie op productontwikkeling

Uitgangspunt voor de uitbreiding van ons productenpakket is de klantvraag. We zien het als onze taak om het beleid van onze sociale partners te vertalen naar concrete producten en diensten voor sectoren, sub-sectoren of werkgevers binnen onze doelgroep. We kiezen daarbij voor een centrale regie op alle offertes en onderhandelingen vanuit ons concern met onze opdrachtgevers. Via een centrale intake komen alle marktsignalen en klantverzoeken bij ons binnen en vindt de coördinatie plaats op de productontwikkeling en prijsstelling. ABP zorgt ervoor dat werkgevers en sectoren totaaloplossingen krijgen aangeboden op het gebied van employee benefitsproducten. Door het inrichten van de regiefunctie, verwachten wij de klanten beter te kunnen bedienen en een kostenbesparing te realiseren voor onze klanten.

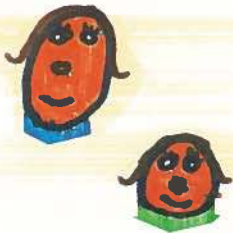
Producten binnen de collectieve regeling

In 1998 hebben onze sociale partners niet alleen een akkoord bereikt over een blijvende 'reparatie' van het nabestaandenpensioen, maar ook een nieuwe keuzemogelijkheid binnen de collectiviteit geïntroduceerd. Vanaf 1 juli 1999 krijgen onze verzekerden de mogelijkheid om het recht op een nabestaandenpensioen te ruilen tegen een hoger ouderdomspensioen.

De voorbereidingen voor de uitvoering zijn in volle gang en liggen op schema. Voor ABP Pensioenen is deze opdracht behalve een immens IT- ook een intens communicatieproject. Via zowel gedrukte als elektronische media informeert en adviseert ABP alle belanghebbenden over de gevolgen van de veranderingen voor hun persoonlijke situatie.

Producten buiten de collectieve regeling

Voor verschillende klanten is ABP in het verslagjaar aanvullende regelingen voor specifieke populaties gaan uitvoeren. Daarmee laten we aan onze klanten zien dat we het maatwerk kunnen leveren waar ze om vragen. Als opdrachtnemer en uitvoerder treedt voor de uitvoering van deze sectorale aanvullingen in toenemende mate ons bedrijfs onderdeel Centrum Maatwerk Administraties (voorheen Externe Administraties) op, dat van oudsher gespecialiseerd is in het uitvoeren van bijzondere pensioenregelingen voor slachtoffers van oorlogssituaties. De core-business van CMA zal steeds meer opschuiven in de richting van niche employee benefits-producten voor onze doelgroep. De recente opdracht tot uitvoering van de tijdspaarregeling voor het primair onderwijs is een belangrijke toevoeging aan het productenpakket.

ABP Verzekeringsgroep NV heeft in het verslagjaar zijn bestaande productenpakket uitgebreid met vijf nieuwe producten, waaronder het ABP-Compensatieplan. Hiermee kunnen verzekerden bij vervroegd uittreden tot hun 65ste hun FPU-uitkering aanvullen. Eind 1998 is het ABP-ziektekostenplan geïntroduceerd. We gaan deze ziektekostenverzekering via werkgevers aanbieden aan individuele werknemers.

USZO Diensten BV, met name belast met de uitvoering van wachtgeldregelingen voor onze doelgroep, ontwikkelt zich in toenemende mate tot aanbieder en leverancier van producten en diensten op het gebied van zorg- en gezondheidsmanagement. Op dit gebied streeft ABP naar een positie waarbij we voor een werkgever de gehele dienstverlening in de keten van preventie, ziekte, reïntegratie, arbeidsbemiddeling en uitkeringen integraal kunnen registreren.

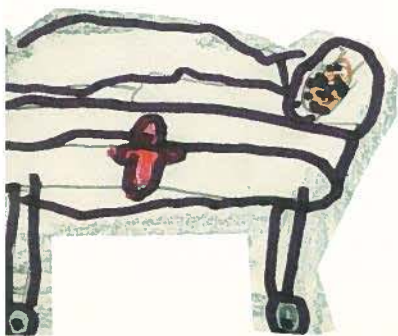
Voor werkgevers wordt het steeds belangrijker, ook in financieel opzicht, om arbeidsongeschiktheid en werkloosheid te voorkomen. Preventie en reïntegratie zijn de sleutelwoorden in het sociaal zekerheidsbeleid van de werkgever. Ons bedrijf adviseert en ondersteunt de werkgever actief bij het realiseren van zijn beleidsdoelen met onder meer trainingen, cursussen, consultancy en reïntegratie van werknemers.

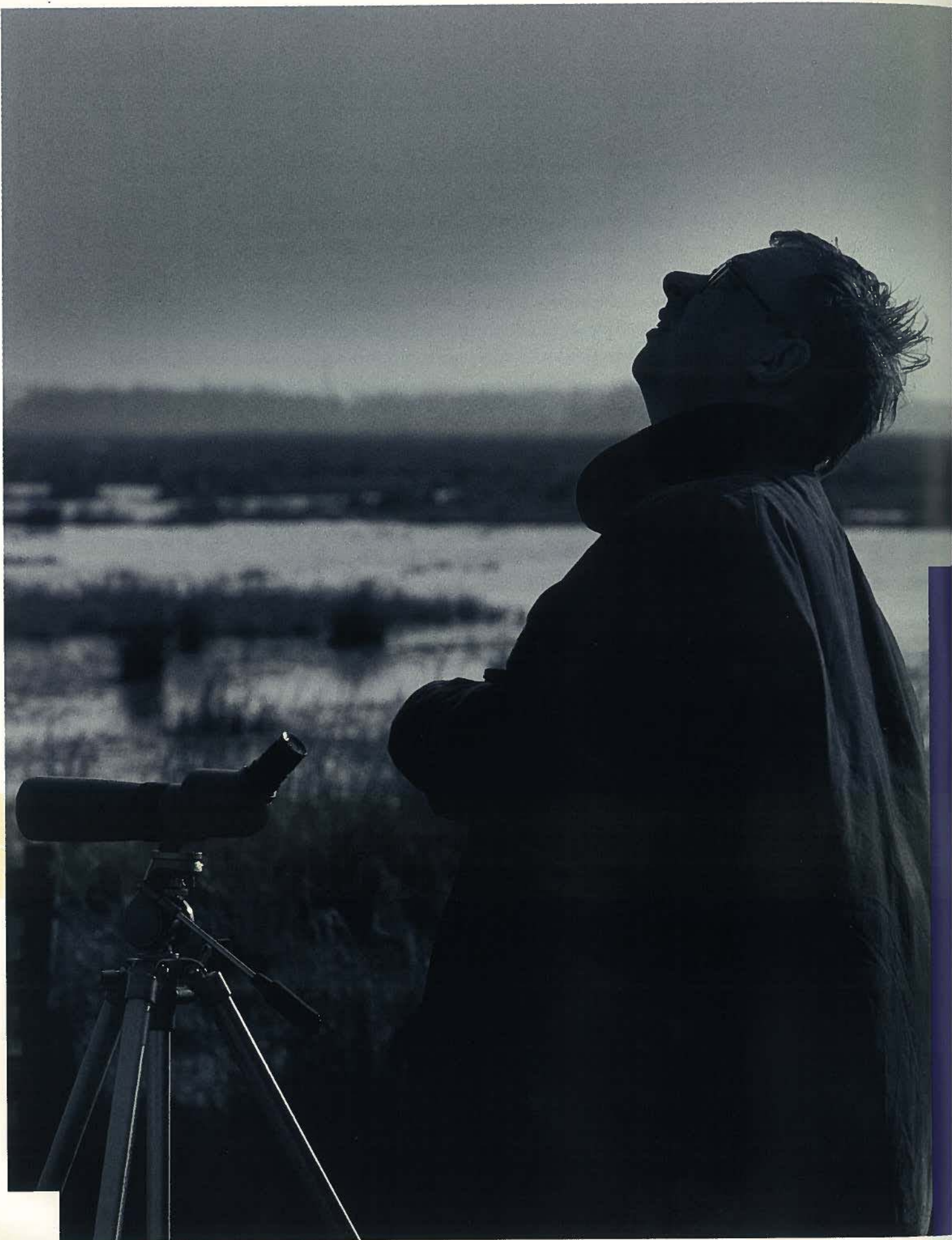
Steeds meer werkgevers bij overheid en onderwijs kiezen voor integrale personeelszorg. Daarbinnen past ook de zorg voor werknemers die als gevolg van een ongeval niet meer kunnen werken. Werkgevers kunnen in dat geval een beroep doen op het Bureau Schade-Afwikkeling (BSA), een volledige dochter van ABP. BSA is meer dan een technische schade-regelaar. Bij ongevallen, door een ander veroorzaakt, ondersteunt en adviseert BSA zowel de betrokken werknemer als diens werkgever bij het verhalen van de schade en de terugkeer naar de werkplek. Voor deze reïntegratie-activiteiten heeft BSA specialistische kennis in huis en wordt er intensief samengewerkt met de professionals van USZO. Evenals het moederbedrijf, biedt BSA zijn diensten aan zonder winstoogmerk. De dienstverlening van BSA past naadloos in het totale employee benefitspakket van ABP.

Hoge service

Inzicht en overzicht

Onze deelnemers en hun werkgevers hebben geen behoefte aan uitleg over ingewikkelde zaken en regelingen. Zij willen advies over de vraag of het financieel goed zit als ze arbeidsongeschikt of werkloos worden, als ze met pensioen gaan of eerder stoppen met werken, of wanneer ze overlijden. Er is behoefte aan zekerheid op verschillende momenten in het leven. ABP helpt door overzicht en inzicht te geven in ieders persoonlijke situatie.

'Ik wil het nu in één keer goed regelen, en er daarna niet meer naar omkijken'

'Mijn belangstelling voor de natuur heb ik van huis uit meegekregen. Het begint met herten kijken, plantjes zoeken, daarna groeien dingen. Tijdens mijn opleiding zag ik hoe enthousiast kinderen kunnen reageren tijdens biologie-lessen. Vanaf dat moment wist ik welk vak ik zou willen geven. Of ik een specialisme heb? Nou, ik weet wel veel van vogels. Ja, ik ben een vogeltjesman.'

'Samen met mijn vrouw zijn we nu ons financiële plaatje voor de toekomst aan het maken. Daar praten we veel samen over. Je krijgt van banken en verzekeraars heel veel post en telefoon, met de vraag of je het wel goed geregeld hebt. We hebben ook een prachtig huis gekocht, dat we aan het opknappen zijn. Dat kost handen vol geld. En dan gaan straks de kinderen studeren.'

'Ik heb er eerlijk gezegd geen zin in om me steeds opnieuw in financiën te verdiepen. We willen het nu in een keer goed regelen. Ik heb links en rechts adviseurs aan de keukentafel gehad, en ABP gevraagd waarop ik kan rekenen op mijn zestigste. Dat viel overigens niet mee om daar achter te komen. ABP geeft wel inzicht, maar op basis van mijn huidige salaris. Salarisverhogingen en indexaties zijn niet meegerekend.

Nou ja, misschien maak ik het ook wel allemaal een beetje te ingewikkeld. We hebben nu het plaatje rond en staan op het punt keuzes te maken. Een risico-verzekering bij overlijden wil ik in elk geval bij ABP afsluiten, voor de rest weet ik het nog niet. Wel wil ik zoveel mogelijk alles onder brengen bij één instantie. En misschien is dan ABP een logische optie.

Jaap Nuiver, 45 jaar

Parttime biologiedocent op een middelbare school. Schrijft educatieve boeken, redigeert teksten voor uitgevers, geeft vogelcursussen, reist, fotografeert en tuiniert graag en is dol op oldtimers en oude vliegtuigen.

Getrouwd met Herma Nuiver, 41 jaar, parttime docent in het speciaal onderwijs.

Ze hebben twee dochters: Jacobien (9) en Paulien (6).

'Ik heb altijd gezegd: ik wil mijn leven eindigen met een woning aan zee'

'Ik heb een geweldig leerproces door-
gemaakt bij de marine. Ik ben binnen-
gekomen als matroos. Normaal gesproken
schop je het dan niet verder dan de
hoogste onderofficiersrang. Ik viel echter
op, werd eruit geplukt en werd bevorderd
tot Officier Speciale Diensten. De laatste
vijf jaar heb ik voor de Marine Inlichtin-
gendienst gewerkt.

Als officier heb ik deelgenomen aan vele
advies- en werkgroepen. Ik zat bijna elke
maand ergens anders, ontmoette veel
mensen, bouwde netwerken op en
verbreedde mijn kennis. Dat was een
bijzondere periode die me altijd zal
bijblijven.'

'Waarom ik ABP heb gebeld? Ik heb bij
ABP een aanvullende nabestaanden-
verzekering gesloten. Ik heb voorlopig
nog redelijke zware financiële lasten.
Daarom heb ik een tijdje terug met mijn
partner alles nog eens op een rij gezet.
Kunnen we de lasten blijven betalen als
een van ons overlijdt? We hebben toen
besloten om, naast mijn verzekering, ook
op haar naam een verzekering af te slui-
ten.'

'Ik zit nu in een situatie dat ik best zou
willen stoppen met werken. In onze ar-
beidsovereenkomst staat dat we na ons
functioneel leeftijdsontslag slechts be-
perkt mogen bijverdienen.

Toch denk ik er wel eens over om straks
iets voor mezelf te beginnen. Ik heb
zoveel kennis en ervaring, dat ik daarin
wel mogelijkheden zie als adviseur. Voor
een nieuwe baas gaan werken, trekt me
niet zo. Ik kan bijvoorbeeld gaan werken
voor een telecombedrijf in Maastricht,
maar dat zie ik niet meer zitten. Ik woon
nu aan zee. Dat is altijd mijn droom
geweest, een huisje dicht bij zee.'

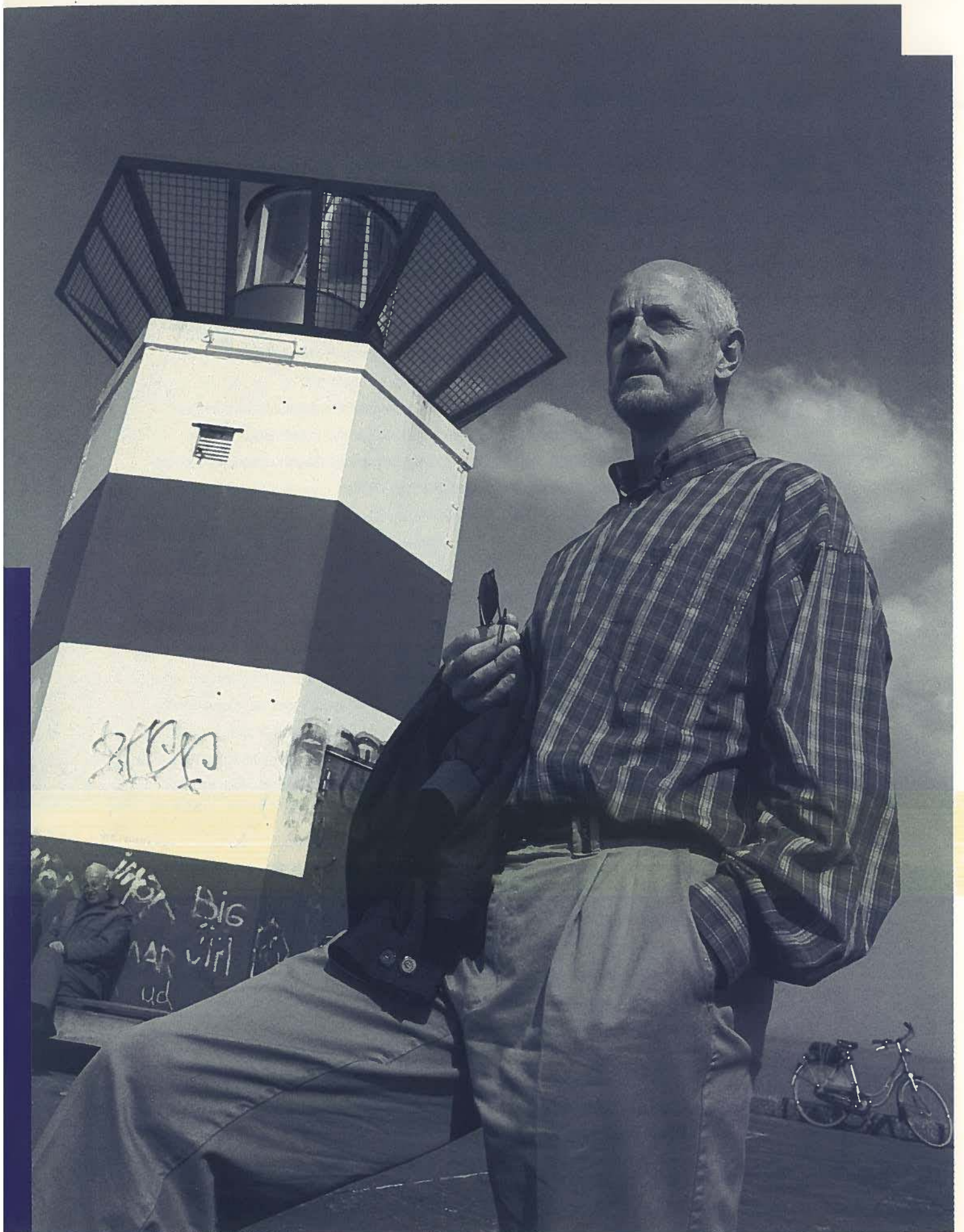
Hans Claessen, 48 jaar

Werd op zijn zeventiende be-
roepsmilitair bij de Koninklijke
Marine. Begon als telegrafist,
voer op marineschepen en
onderzeeboten, had diverse
banen aan de wal en werd in
1991 bevorderd tot Officier
Speciale Diensten.

Woont samen met Inge van
Beurden, 45 jaar, administra-
tief medewerkster bij de Ad-
miraliteit in Den Haag.

Hij heeft een zoon en een
dochter uit een eerder huwe-
lijk.

In 1998 is ABP begonnen met het versturen van een vernieuwd Pensioenoverzicht aan haar deelnemers. Voortaan krijgt elke verzekerde jaarlijks een actueel overzicht van de financiële situatie bij pensionering, eerder stoppen met werken, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Het Pensioenoverzicht nodigt de deelnemer uit om na te denken over zijn of haar eigen financiële toekomst. Dagelijks behandelen speciaal opgeleide ABP-medewerkers in het callcenter drie tot vijfduizend persoonlijke vragen van onze verzekerden. Uit klantenenquêtes is gebleken dat zowel het Pensioenoverzicht als de service van het callcenter een hoge waardering krijgen.

Niet alleen voor de individuele verzekerde is de telefonische communicatie geprofessionaliseerd. Ook werkgevers kunnen sinds 1998 met al hun vragen terecht bij een centrale werkgevershelpdesk. Zijn er specifieke wensen, dan ontwikkelen onze accountmanagers in samenwerking met de werkgevers producten, die volledig toegesneden zijn op de specifieke problematiek.

Inzet van nieuwe media

De mogelijkheden van elektronische communicatie -nu nog via de computer, straks via de televisie in de huiskamer- leiden tot nieuwe vormen van informatievoorziening en distributie. De consument krijgt eenvoudige mogelijkheden om zich te oriënteren, te vergelijken en te kiezen. We zijn er van overtuigd dat de informatie- en communicatietechnologie een beslissende invloed zal hebben op het gedrag van de consument, ook op het gebied van employee benefits. Om de elektronische interactie met de klant goed te laten verlopen, zullen we onze bedrijfsprocessen moeten gaan integreren en op elkaar afstemmen. In onze systemen moet niet langer het product of de regelgeving centraal staan, maar de klant.

We spelen op deze ontwikkeling in door ervaring op te doen met verschillende vormen van elektronische communicatie, zoals internet-sites voor werkgevers en werknemers, de financial planner en de EASI-diskette. Uit reacties van onze klanten weten we dat deze middelen in een duidelijke behoefte voorzien. Tegelijkertijd realiseren we ons dat we de echte omslag nog moeten maken, met een herontwerp van het totaal aan bedrijfsprocessen vanuit de optiek van de klant.

Hoog beleggingsrendement

Strategisch beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid van ABP is erop gericht om de pensioenvoorzieningen van de verzekerden veilig te stellen. Daarnaast wordt gestreefd naar een, op de lange termijn, lage premie en een stabiel premieverloop. Om dit beleid vorm te geven wordt de onderlinge

samenhang van de pensioenverplichtingen, het premiebeleid en de beleggingsmix in kaart gebracht. Deze geïntegreerde benadering vindt plaats door middel van Asset Liability Management (ALM) onderzoek. Met behulp van ALM-simulatiemodellen worden beelden geschetst van de kansen en bedreigingen voor ABP en wel in diverse economische scenario's.

Varianten in het beleggingsbeleid richten zich op de keuze tussen meer of minder beleggen in zakelijke waarden. Zakelijke waarden - aandelen en onroerend goed - bezitten een op lange termijn relatief hoog rendement, maar een op korte termijn hoge volatiliteit. Vastrentende waarden - obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen - kenmerken zich daarentegen door een stabiel, maar relatief laag beleggingsrendement.

De uitkomsten van de ALM-studie hebben geleid tot een verschuiving in ons strategische beleggingsbeleid ten aanzien van de samenstelling van het belegd vermogen naar 50% vastrentend, 42% aandelen en 8% onroerend goed, te bereiken in 2001. De realisatie van deze strategische assetmix ligt volledig op schema en vindt plaats via een geleidelijk groeipad, waarbij voor 1998 tevens gebruik is gemaakt van een dynamische uitbreidingsstrategie voor aandelen. Deze strategie was gericht op een snellere uitbreiding van het belang in aandelen met gelijktijdige beheersing van het neerwaartse risico. Voor de komende jaren is gekozen voor de buy- and holdstrategie.

Het accent in de uitvoering van het beleid ligt momenteel op de opbouw van nieuwe aandelenportefeuilles in markten buiten Nederland. Dit zal leiden tot een aanzienlijke uitbreiding van het in aandelen belegde percentage van de totale beleggingsportefeuille, die in principe alle regio's van de wereld omvat. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het uitbouwen van een internationaal gespreide portefeuille in beursgenoteerde onroerend goed fondsen.

Beleggingen in vastrentende waarden zorgen voor een stabiele inkomensstroom op de lange termijn. Binnen de strakke randvoorwaarden voor beheersing van het rente- en kredietrisico wordt daarnaast een extra rendement nagestreefd door te beleggen in andere debiteuren dan de overheid. Met name zijn Europa en Amerika regio's die hiervoor ruime beleggingsmogelijkheden bieden. De vorming van de Economische Monetaire Unie betekent voor ABP bovendien een verruiming van de reeds bestaande mogelijkheden om te beleggen in Europa.

Ook worden de beleggingen in de Amerikaanse markt in de komende jaren gestaag uitgebreid, met name in de segmenten die een opbrengst genereren die hoger is dan staatsleningen, zoals bedrijfsleningen en bedrijfsobligaties.

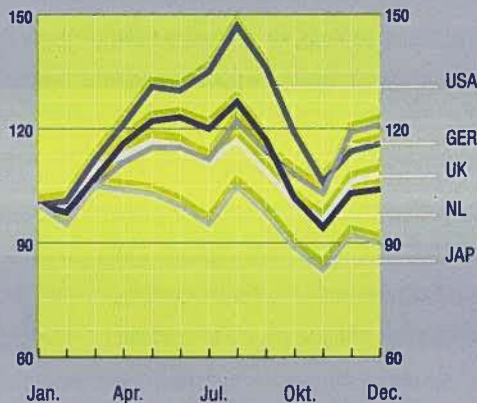
Financiële markten 1998: een terugblik

De aandelenbeurzen lieten over de periode van januari tot augustus 1998 een forse waarde-toename zien. De Duitse aandelenindex liep zelfs met 47% op, maar ook andere markten lieten grote stijgingen van de koersen zien. Zelfs het in een recessie verkerende Japan noteerde een stijging van 5%.

In de zomer moesten de Russische overheid en het IMF steeds grotere inspanningen verrichten om uit de neerwaartse spiraal (druk op de roebel, oplopende rente en een dalende aandelenindex) te geraken.

Toen de Russische roebel eind augustus sterk devalueerde en banken bekend maakten niet langer aan hun verplichtingen te kunnen c.q. willen voldoen, zette zich wereldwijd een sterke daling van de aandelenkoersen in die tot begin november voortduurde.

MSCI-Aandelenindex

Lange rente

Toen in november duidelijk werd dat de balansposities van westerse ondernemingen en financiële instellingen slechts in beperkte mate werden beïnvloed door de financiële crises in Azië en Rusland, herstelden de beurzen zich. Dit herstel werd versneld door een reeks van elkaar opvolgende renteverlagingen zodat eind 1998 de meeste beurzen met winst sloten. Alleen de beurs van Tokyo slaagde er niet in het verlies geleden tussen augustus en november goed te maken, zodat de Japanse beurs uiteindelijk met een verlies van 10% over 1998 sloot.

De negatieve performance van de Japanse aandelen liep analoog aan het met 2,8% krimpende bruto binnenlands product. Deze inkrimping werd mede veroorzaakt door de Azië-crisis, maar vooral ook door de geringe binnenlandse bestedingen. Ondanks de stimuleringsplannen van de Japanse overheid en de zeer lage rente, bleven de consumenten terughoudend en schoot de effectieve vraag tekort om de economie weer op gang te brengen.

Total Rate of Return Aandelen In %¹

Nederland	14,7
Europa	21,3
VS	30,7
Japan	-8,7

Total Rate of Return Gov. Bonds (Long) In %²

Nederland	19,8
VS	13,9

1 bron MSCI-trr indices

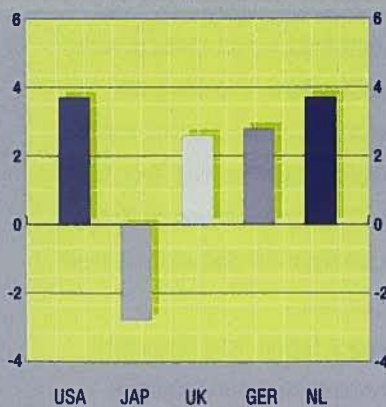
2 bron Datastream-trr obligatie indices

De relatief hoge consumptiegroei van de VS ten opzichte van andere landen deed het tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans verder toenemen en droeg bij aan de lichte depreciatie van de dollar ten opzichte van de euro. Gedurende 1998 deprecieerde het Engelse pond met 6,4%. Dit werd naast de neergang in de economie veroorzaakt door het besluit om voorlopig niet deel te nemen aan de euro.

Valuta/Euro

Procenten GDP 1998

In de Verenigde Staten groeide het bruto binnenlands product met 3,6%, terwijl de bezettingsgraad verder daalde. Deze ontwikkeling, de dreigende 'credit crunch' (kredietschaarste) en een inflatie die slechts 1,6% bedroeg, waren voor de FED aanleiding de rente een aantal keren te verlagen. Voorts daalde de werkloosheid met 0,3%-punt tot 4,4%.

Naast beleggingen in meer gangbare kapitaalmarktproducten wil ABP ook waarde toevoegen door portefeuilles op te bouwen in meer illiquide beleggingen, zoals deelnemingen in niet-genoteerde vastgoed-ondernemingen, private equity en structured finance producten (onder andere hypotheekportefeuilles, bedrijfs- en projectfinancieringen). Het gaat hier veelal om maatwerkproducten. Deze aanpak beoogt op lange termijn een significant hoger rendement te realiseren ten opzichte van gangbare methoden om te beleggen.

Uitvoering van het beleggingsbeleid

ABP Vermogensbeheer heeft de ambitie om zich te kunnen spiegelen aan de besten in de internationale markt. Daarvoor is lokale aanwezigheid in de belangrijkste financiële markten noodzakelijk. ABP Vermogensbeheer heeft daarvoor nieuwe vestigingen in Amsterdam en New York geopend.

Behalve voor het pensioenfonds, willen wij ook voor andere partijen binnen onze doelgroep fondsen gaan beheren. Om aan meer klanten diensten te kunnen gaan verlenen, vindt bij ABP Vermogensbeheer een ingrijpend transformatieproces plaats. Dit proces heeft geleid tot een nieuwe organisatiestructuur, de ontwikkeling van een marketing- en productstrategie en tot een herinrichting van de klantprocessen.

Corporate Governance

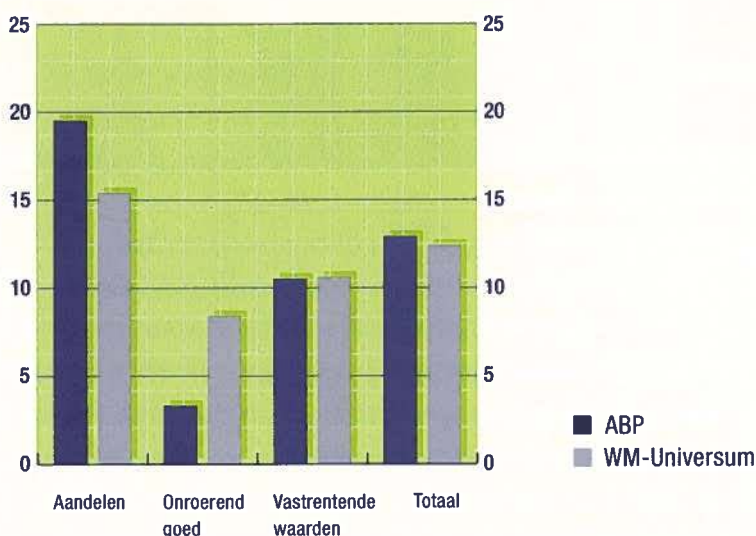
ABP heeft als lange termijn belegger belang bij goed geleide ondernemingen, een op bestendige winstgroei gerichte ondernemingsstrategie en respectering van de rechten en belangen van de aandeelhouder. Wij kiezen voor een actieve invulling van de aandeelhoudersrol; niet om op de stoel van de ondernemer te gaan zitten, maar om het specifieke ondernemingsbeleid te toetsen aan bovenstaande generieke uitgangspunten. In 1998 is door ABP op twaalf aandeelhoudersvergaderingen het woord gevoerd, waarbij aandacht is gevraagd voor de gekozen toezichtsstructuur (onafhankelijkheid Raad van Commissarissen), een (ongewenste) cumulatie van beschermingsconstructies, de ontwrichting van zeggenschapsverhoudingen door de uitgifte van preferente financieringsaandelen en voor de wijze waarop opties voor het management worden gefinancierd. In een aantal gevallen heeft dit tot vervolcontacten met het management geleid. Daarnaast is in één geval contact gezocht met de ondernemingsleiding inzake de opstelling inzake mensenrechten. In het algemeen is er sprake van een open en productieve gedachtenwisseling. Toch heeft de introductie van het op Angelsaksische leest geschoeide Corporate Governance Model binnen de Nederlandse verhoudingen aanleiding gegeven tot nogal wat discussie en koudwatervrees.

ABP is tevens één van de oprichters van de Stichting Corporate Governance Onderzoek voor Pensioenfondsen. Deze stichting ondersteunt pensioenfondsen in hun corporate governance activiteiten.

Rendement en risico

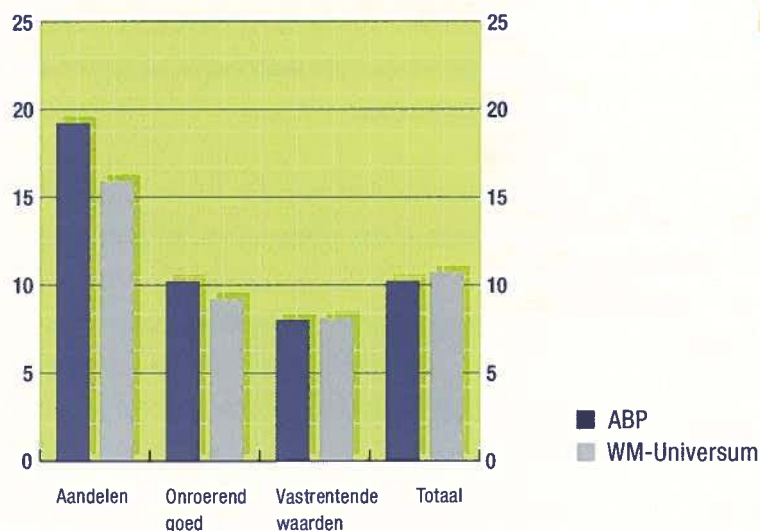
Het totale rendement op de beleggingsportefeuille bedroeg 12,9%. In onderstaande grafiek is het ABP-rendement in de diverse assetcategorieën weergegeven en tevens vergeleken met het vergelijkbare rendement in het WM-Universum. Het WM-Universum bestaat uit het gemiddelde rendement van vrijwel alle Nederlandse pensioenfondsen, de portefeuille van ABP zelf is hierin niet opgenomen.

Vergelijking rendementen op assetniveau met rendementen WM-Universum over 1998 in %.

Over 1998 heeft ABP een 0,5%-punt hoger rendement behaald dan het WM-Universum. Dit positieve resultaat werd behaald ondanks het lagere percentage aandelen in de asset mix in vergelijking met het WM-Universum. Het uitstekende rendement op onze aandelenportefeuille zorgde er echter voor dat het gemiddelde ABP-rendement boven het rendement van het WM-Universum bleef. Met name de regio allocatie (overweging van Nederland in het eerste halfjaar en versnelde afbouw in de tweede helft) en de aandelenselectie binnen een sterk gestructureerd en gedisciplineerd beleggingsproces, hebben goede resultaten opgeleverd. Daarentegen heeft de onroerend goed portefeuille in 1998 minder goed gepresteerd ten opzichte van het WM-Universum in verband met een hoge notering in genoteerde OG-fondsen, met name in de VS. Ten aanzien van de toekomst zijn de perspectieven voor de OG-markt in de VS goed. Dit wordt weerspiegeld in het huidige hoge dividend rendement van de Amerikaanse OG-fondsen. De onroerend goed beleggingen in de eigen dochtermaatschappijen in Nederland hebben in 1998 goed gerendeerd: Holding Vesteda BV 10,7%; Kantoren Fonds Nederland BV 16,5%; Winkel Beleggingen Nederland BV 15,2%.

Vergelijking 5-jaars rendementen op assetniveau met rendementen WM-Universum over 1994-1998 in %.

Als gevolg van het kleinere percentage aandelen in onze portefeuille blijft het 5-jaars rendement in totaal nog 0,5%-punt achter bij het 5-jaars rendement van het WM-Universum. Daarentegen ligt het ABP-rendement van de asset categorieën aandelen en onroerend goed beduidend boven het Universum-rendement. Bij aandelen heeft vooral de regioallocatie het extra rendement opgeleverd.

Normportefeuille 1998

In april 1998 is de Vrijstellingsregeling Wet bedrijfspensioenfondsen van kracht geworden. Deze regeling voorziet, voor een aangesloten werkgever, in de mogelijkheid van vrijstelling van de verplichting tot deelneming in een bedrijfspensioenfonds indien het fonds niet voldoet aan een aantal eisen ten aanzien van het beleggingsbeleid en de beleggingsperformance.

In het beleggingsbeleid dient een adequate verdeling van de beleggingen in vastrentende waarden en zakelijke waarden tot uiting te komen. Deze verdeling dient zorgvuldig te worden bepaald op basis van bij voorkeur ALM-studies. In de normportefeuille dient deze verdeling tussen vastrentende en zakelijke waarden tot uitdrukking te komen. Dit betekent dat de normportefeuille wordt berekend op basis van de strategie die gekozen wordt door het pensioenfonds.

De normportefeuille is dan ook met name een performance toets voor de uitvoeringsorganisatie: hoe presteert de uitvoeringsorganisatie in de door het Bestuur vastgestelde strategie?

Naast de gewenste verdeling over zakelijke- en vastrentende waarden is een verdere onderverdeling aangebracht over beleggingscategorieën, regio's en landen. De onderverdeling is tevens voorzien van representatieve benchmarks, waaraan de feitelijke beleggingsprestaties van het fonds kunnen worden afgemeten.

Het geheel van strategische gewichten voor de asset/regio-combinaties en benchmarks vormt de zogeheten 'normportefeuille' waartegen de feitelijke performance van ABP zoals bedoeld in de Vrijstellingsregeling, wordt beoordeeld. Het overzicht op de volgende pagina geeft de normportefeuille weer zoals die voor 1998 was vastgesteld. De kolom valuta-hedgeratio geeft het normpercentage weer waarmee buitenlandse valuta's binnen de desbetreffende beleggingscategorie strategisch worden afgedekt.

Met behulp van een jaarlijkse performance-toets wordt de toereikendheid van de beleggingsperformance ten opzichte van de normportefeuille beoordeeld. Als maatstaf hiervoor wordt de zogenoemde Z-score gebruikt. Deze score meet het verschil tussen het feitelijk behaalde rendement van het pensioenfonds en het rendement van de normportefeuille. Tevens vindt een correctie plaats voor de beleggingskosten en voor het risico in de normportefeuille, beide volgens een voorgeschreven factor.

Om te voldoen aan de toets moet een minimale Z-waarde behaald worden. Deze minimale Z-waarde bedraagt - 1,28 en wordt over een periode van 5 jaar berekend. In de Vrijstellingsregeling is er echter voor gekozen om reeds in 2001 de gemiddelde Z-waarde over drie jaar te berekenen en te toetsen aan de minimum norm. Bij onvoldoende presteren zou een opdrachtgever op dat moment de uitvoering van de pensioenregeling bij een andere uitvoerder kunnen onderbrengen.

Een praktisch probleem is de beschikbaarheid van de ROZ/IPD-index als benchmark voor de directe Nederlandse onroerend goed beleggingen. Deze index wordt slechts met een jaarfrequentie gepubliceerd. Het rendement van de ROZ/IPD-index over 1998 komt naar verwachting medio april 1999 beschikbaar, terwijl de performance toets vóór 1 april 1999 dient te zijn uitgevoerd. Vooralsnog is bij de bepaling van de Z-waarde over 1998 voor de beleggingscategorie Onroerend Goed Nederland tussen de feitelijke portefeuille en de normportefeuille een rendementsverschil van nul verondersteld. Achteraf zal een correctie plaatsvinden voor het feitelijk rendementsverschil over 1998; dit op basis van het gepubliceerde ROZ/IPD-rendementscijfer.

In 1998 behaalde ABP een feitelijk rendement van 12,9% op de portefeuille, terwijl het rendement van de normportefeuille op jaarbasis 11,8% bedroeg. Gerekend vanaf de ingangsdatum van 1 mei zijn deze percentages respectievelijk: feitelijk rendement 6,1%

en normrendement 5,7%. Uit deze resultaten is een Z-score van 0,99 op jaarbasis en 0,39 vanaf 1 mei berekend, hetgeen betekent dat de performance van ABP ruim boven de performance van de normportefeuille lag. In 1999 zal de portefeuille verder ontwikkeld worden volgens het groeipad naar 50% zakelijke waarden en 50% vastrentende waarden in 2001.

Normportefeuille en benchmarks 1998 Stichting Pensioenfonds ABP

Normgewicht in % 31-12-98		Valuta-hedge-ratio in %	
Asset/Regio Combinatie		Benchmark	
Aandelen	26,2		
Nederland	34,0	CBS Herbeleggingsindex	50
Europa	20,9	MSCI ¹ - Europe	50
Noord-Amerika	34,7	MSCI - North America	50
Japan	6,6	MSCI - Japan	50
Pacific (excl. Japan) ²	1,8	MSCI - Pacific (excl. Japan)	50
Emerging Markets	2,0	MSCI - Emerging markets Free	50
	100		
Onroerend Goed	8,0		
Nederland	62,0	ROZ/IPD Netherlands index	50
Europa (excl. Nederland)	10,0	GPR-LIFE ³ Europe	50
Noord-Amerika	26,0	GPR-LIFE North America	50
Azië	1,0	GPR-LIFE Asia	50
Australië	1,0	GPR-LIFE Australia	50
	100		
Vastrentende waarden	65,8		
Europa	93,0	JP Morgan Traded Government Bond Index NET	80
Noord-Amerika (USA)	7,0	JP Morgan Traded Government Bond Index US	80
	100		

1 Morgan Stanley Capital International

2 Australië, Hong Kong, Singapore, Maleisië, Nieuw-Zeeland

3 Global Property Research LIFE Real Estate Securities Index

Lage uitvoeringskosten

Uitvoeringskosten vormen samen met de andere doelstellingen een belangrijke factor in de beoordeling van de prestaties van ABP. We onderscheiden daarbij de kosten van de pensioenadministratie en de kosten van het vermogensbeheer.

Door middel van benchmarking hebben we kunnen vaststellen dat ABP Vermogensbeheer werkt tegen een concurrerend kostenniveau.

In het pensioenbedrijf hebben we in de afgelopen jaren hoge prioriteit gegeven aan verbetering van de primaire processen en systemen. In het komende jaar staan we voor de

uitdaging de uitvoeringskosten van het pensioenbedrijf te verlagen. Door de processen efficiënter in te richten, kunnen personele lasten substantieel worden gereduceerd. Ook overheadkosten en de inzet van extern IT-personeel worden de komende jaren verder beperkt door gerichte acties op deze gebieden.

Om het inzicht in de kostenstructuur van het fonds te vergroten is in 1998 het project financieel economische beheersing van start gegaan. We voeren systemen van cost accounting in en gaan werken met prestatie-indicatoren. Onze taakstelling is om de kostprijs van onze producten in de komende twee jaren nog aanzienlijk te verlagen.

Informatiemanagement

Dienstverlening is mensenwerk, maar bij het leveren van toegevoegde waarde vormt de informatietechnologie een onmisbare ondersteuning. Informatietechnologie wordt door ABP ingezet als een strategisch middel bij het realiseren van de bedrijfsdoelen. De focus van IT-investeringen verschuift van het ondersteunen van bedrijfsprocessen naar het verhogen van de effectiviteit van de dienstverlening aan de klanten met behulp van moderne informatie- en communicatietechnieken.

Benchmarking

Het vergelijken van de resultaten van het vermogensbeheer door pensioenfondsen vindt reeds een aantal jaren plaats. In Nederland worden daarbij vooral de behaalde rendementen vergeleken.

In het buitenland neemt ABP sinds 1995 deel aan vergelijkingen van de kosten van vermogensbeheer, waarvoor de grote Amerikaanse en Canadese pensioenfondsen de 'peer-group' vormen. Uit deze vergelijkingen, uitgevoerd door het Canadese meetinstituut Cost Effectiveness Measurement Inc. (CEM) blijkt dat het vermogensbeheer van ABP aanzienlijk goedkoper is in vergelijking met de Amerikaanse fondsen. Naast de gekozen beleggingsstijl vormt de schaalgrootte van ABP een belangrijke factor hiervoor.

In Nederland vinden in het kader van de Wet Vrijstellingsregeling Bedrijfspensioenfondsen onderzoeken plaats om een norm voor de uitvoeringskosten van de pensioenadministratie vast te stellen. De uitvoeringskosten vormen in de vrijstellingsregeling één van de criteria welke de verplichtstelling voor aansluiting van een werkgever bij een bedrijfspensioenfonds kan opheffen.

'We moeten nu van het leven genieten'

'Tijdens mijn reizen had ik Londen als thuisbasis, waar ik werkte in een ziekenhuis op de Eerste Hulp-afdeling. Ik heb een jaar met een rugzak door Afrika gereisd. Toen ik daar was, besloot ik te solliciteren naar een baan bij Artsen zonder grenzen. Het was net de tijd van de oorlog tussen de Hutu's en de Tutsies. Ik leerde Jacques kennen in een vluchtelingenkamp in Tanzania. Hij was daar naar toe gegaan voor een jaar, in afwachting van een plaats voor de huisartsenopleiding.'

'Jacques is nu waarnemend huisarts. We hebben ons in Nederland gevestigd, omdat hij hier goede kansen heeft om een eigen praktijk te beginnen. We verwachten ons eerste kind in juni. Tijdens de zwangerschap ga je toch meer over de toekomst nadenken. We praten wel eens over emigratie naar het buitenland. Als we dat doen, moet het binnen nu en vijf jaar gebeuren. Tot die tijd willen we vooral goed sparen.'

'In mijn vorige banen was het pensioen niet zo goed geregeld als nu. Voor Jacques is de situatie anders. Als waarnemend huisarts kan hij niet deelnemen aan de pensioenregeling voor huisartsen.

Van collega's kreeg hij het advies om nu iets te regelen, als aanvulling op het pensioentekort. Dat is het nadeel van huisarts worden, dat je pas op late leeftijd kunt instappen. Het leek ons logisch om via ABP een koopsom te storten. We hebben nu wat geld over, en op een spaarrekening krijg je bijna geen rente. Een koopsom lijkt ons een veilige vorm van beleggen.'

Janet Pearce, 32 jaar, verpleegkundige in het Leids Universitair Medisch Centrum. Geboren in Melbourne, Australië. Werkte na haar opleiding met aboriginals, maakte reizen naar Europa, Scandinavië, Rusland en Afrika. Getrouwd met Jacques de Groot, 32 jaar, (waarnemend) huisarts.

'Mijn pensioen zie ik in Latijns-Amerika liggen'

'Ik heb onderwijskunde gestudeerd en altijd bewust een baan gezocht waarmee ik naar ontwikkelingslanden in de tropen kan. Nu geef ik les aan vooral buitenlandse studenten en train ik docenten. Toch kom ik minder vaak in het buitenland dan ik zou willen. Momenteel werken we weer aan een project in Guatemala. Ik hoop mijn koffers binnenkort te kunnen pakken, voor enkele weken of maanden.'

'Ik heb jaren voor een heel laag inkomen gewerkt, met nauwelijks of geen pensioenopbouw. Door de vele wisselingen heb ik buitengewoon weinig dienstjaren. Later, toen ik meer ging verdienen, ben ik koopsompolissen gaan sluiten als aanvulling op mijn pensioen. Ik heb ABP gebeld omdat ik wilde weten of ik ook rond mijn zestigste zou kunnen stoppen met werken. Dat ik in mijn eentje de volle 70% niet haal, vind ik niet zo erg.'

'Wat me zo aantrekt in Latijns-Amerika?
De cultuur is heel levendig en het klimaat vind ik er veel aangenamer. Bovenal is het levensritme er menselijker: je kunt er minder tegelijk doen. Maar wat je doet kun je dan ook proberen goed te doen.

In Nederland ga ik zo gauw gehaast meeren. Daardoor voel ik me hier veel minder thuis dan daar. Ik weet wel leuke plekken om te wonen, zeker in Mexico.'

Willibrord Verheggen, 47 jaar

Werkt als docent en internationaal projectmedewerker voor de Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein in Deventer. Is pas op latere leeftijd betaald gaan werken, heeft diverse banen gehad en is vanuit Nederland meerdere keren uitgezonden naar onder andere Bangladesh, Mexico, Peru en Honduras.

Woont nu 23 jaar samen met Riet Toot, 52 jaar, die leiding geeft aan een dienstencentrum voor zelfstandig wonende bejaarden. Dochter Saskia is 17 en doet Spaans als extra eind-examenvak. Woonplaats Amstelveen.

De applicaties van ABP en USZO zijn in het verleden opgezet om groepen gegevens te beheren en te muteren. Tegenwoordig stellen we andere eisen aan onze systemen. De applicaties moeten meer ingericht worden voor de ondersteuning van de verschillende vormen van klantcontacten, nu nog via de telefoon, maar in de nabije toekomst ook via nieuwe elektronische media als internet.

De IT-investeringen zijn gericht op het vormgeven van geïntegreerde processen tussen en over de bedrijven, gericht op het vergroten van de effectiviteit van de klant- en bedrijfsprocessen en het verlagen van de uitvoeringskosten.

Een nieuwe manier van gegevensaanlevering

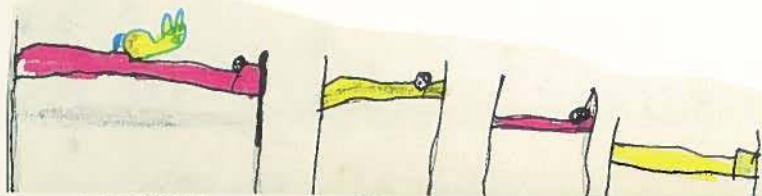
Een absolute voorwaarde voor een correcte verzekerdenadministratie is een goed functionerend flexibel systeem voor verwerking en distributie van door de werkgevers aan te leveren gegevens. Het project Beheer Premie- en Uitkeringsgegevens (BPU) is qua functionaliteiten volledig gereed. Het project voorziet erin dat de gegevens die ABP/USZO nodig heeft, onbewerkt uit de salarisadministraties van werkgevers/rekencentra worden afgetapt en door ABP en USZO worden bewerkt. De kans op fouten is hierdoor vele malen geringer dan in de oude aanlevermethodiek. Eind 1999 zullen alle werkgevers op deze manier gegevens aanleveren.

Actuele actuariële cijfers

In 1998 is het project vernieuwend jaarwerk afgerond en zijn er belangrijke verbeteringen tot stand gebracht in het actuariële jaarwerk. Het resultaat van deze verbeteringen is dat dit jaarverslag volledig op basis van actuele bestandsgegevens ultimo 1998 in plaats van schattingen kon worden opgeleverd.

Euro en millennium

De projecten Euro en Millennium hebben gemeen dat zij een groot beslag leggen op interne en externe IT-mankracht. Beide projecten liggen volledig op schema. ABP Vermogensbeheer en Treasury zijn op 1 januari 1999 volledig overgegaan op de euro. De voorbereiding van invoering bij ABP Pensioenen en USZO verloopt volgens plan. Alle systemen van ABP/USZO worden getest op millenniumbestendigheid. De resultaten zijn tot nu toe positief. We zien het nieuwe millennium met vertrouwen tegemoet.

IT-projecten voor nieuwe producten

De nieuwe regeling voor het nabestaandenpensioen wordt in projectverband voorbereid. ABP zal de systeemaanpassing tijdig hebben gerealiseerd en getest. Datum van invoering is 1 juli 1999.

In verband met het kabinetsbesluit de invoering van de WW voor overheid en onderwijs op 1 januari 2001 in te voeren, is begin 1999 gestart met de voorbereidingen voor de bouw van de noodzakelijke systemen. De invoering wordt voorbereid binnen USZO Diensten BV en gefinancierd door opdrachtgever Lisv. Na het project worden mensen en systemen overgedragen aan USZO BV.

Lange termijn IT-strategie Pensioenen

ABP bereidt zich er op voor om - als dit door onze opdrachtgevers wordt gevraagd - maatwerk te leveren. De huidige systemen van ABP Pensioenen zouden daarvoor kunnen worden gebruikt, zij het in beperkte mate en tegen te hoge kosten.

De ontwikkelde lange termijn IT-strategie van het pensioenbedrijf is er daarom op gericht de huidige systemen te vervangen door zogenaamde cascosystemen die onafhankelijk zijn van de pensioenproducten zelf. We krijgen systemen die meer kunnen tegen lagere kosten. De huidige materiesystemen worden geleidelijk vervangen.

HRM-beleid

Personeelsbestand

Uit eind 1998 waren 2.661 medewerkers bij ABP werkzaam (exclusief USZO).

In het verslagjaar zijn wij er opnieuw in geslaagd 78 vaste IT-medewerkers aan te trekken. Desondanks blijft het aantal externe IT-medewerkers - met name ook door het grote aantal projecten, waaronder Euro en Millennium - disproportioneel groot. In totaal werkten eind 1998 385 externe IT-medewerkers bij ABP. Het beleid is erop gericht dit aantal terug te dringen.

Per 1 januari 1999 zijn in het kader van de integratie ABP/USZO 1.014 medewerkers vanuit USZO Diensten BV in dienst getreden bij ABP en 68 medewerkers van ABP in dienst getreden bij USZO BV.

Belevingsonderzoek

Kennis en kunde, inzet en motivatie van de medewerkers zijn belangrijke succesfactoren in het realiseren van onze bedrijfsdoelen. Voor ABP/USZO is het belangrijk om te weten hoe medewerkers het werken in ons bedrijf waarderen. Daarom wordt periodiek een belevingsonderzoek gehouden onder alle medewerkers.

Uit het meest recente onderzoek (voorjaar 1998) kwam als positief beeld naar voren dat de medewerkers tevreden zijn over hun werk, hun directe leidinggevende en het bedrijf als werkgever. Daarentegen blijven het (nog te hoge) ziekteverzuim en de (nog te lage) mobiliteit punten van zorg. De kosten van 1% ziekteverzuim bedragen voor ABP en USZO per bedrijf circa f 2 miljoen. De resultaten van het belevingsonderzoek zijn dan ook uitgebreid getoetst aan het sociaal beleid en vormen speerpunten voor 1999.

Bedrijfscultuur

We zien het sociaal beleid als een belangrijke succesfactor voor het welslagen van onze strategie. Onze klanten beoordelen ons op betrouwbaarheid en service. Het zijn juist deze aspecten die de toegevoegde waarde genereren voor een langdurige klantrelatie. En het zijn de medewerkers die deze toegevoegde waarde moeten leveren.

De wijze waarop ABP/USZO omgaat met haar medewerkers, en omgekeerd, is daarom cruciaal voor het succes op langere termijn. Met veel inspanning wordt de bedrijfscultuur veranderd van vastgeroeste 'rechten en plichten' naar een patroon van heldere, resultaatgerichte afspraken. We stimuleren een cultuur waarin mensen de ruimte krijgen om zelf invulling te geven aan hun verantwoordelijkheden, zowel ten aanzien van het werk als van hun verdere loopbaan. Eigen verantwoordelijkheid voor persoonlijk handelen en denken zien we als een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van onze doelstellingen.

Personeelsontwikkeling en mobiliteit

Niet alleen veranderen functies voortdurend, ook komen er nieuwe systemen en technieken en nieuwe producten en diensten. Daarom hechten we aan een flexibele opstelling ten aanzien van functies, werktijden, standplaats en bedrijfssonderdeel. Zowel het bedrijf als het individu moeten zich inspannen om de individuele inzetbaarheid te vergroten, onder andere door te blijven investeren in kennis en vaardigheden van de medewerkers. Om de mobiliteit te vergroten, wordt in 1999 een zogenaamde Loopbaanwinkel ingericht.

Medewerkers kunnen daar terecht voor adviezen over hun loopbaan en voor trainingen en opleidingen. Leidinggevendens zijn er om de richting aan te geven, om de voorwaarden te creëren; medewerkers om te kunnen presteren en groeien in hun ontwikkeling. Deze zienswijze vergt een andere stijl van leidinggeven. Daarom zijn er voor de leidinggevendens intensieve opleidingen en trainingen, zodat zij beter toegerust zijn om invulling te geven aan hun rol in het bedrijf. Deze zal de ene keer sterk coachend zijn en de andere keer zal tegelijkertijd een sterke druk op coördinatie en processturing staan.

In het verslagjaar is het belangrijke talentontwikkelingsprogramma (TOP) ABP/USZO-breed van start gegaan. Het programma is gericht op (jonge) HBO-ers en academici die (kort) in een managementfunctie werkzaam zijn of daarvoor kandidaat zijn. Zij doorlopen in dit programma onder andere een assessment en een individueel en collectief ontwikkelingsprogramma verdeeld over twee jaren. De resultaten tot nu toe zijn veelbelovend. De in 1997 gestarte Pensioenacademie en de USZO- en IT-academie zijn in 1998 geïntegreerd tot de Academie ABP/USZO. Daardoor is maximale synergie in opleidingsinspanningen verzekerd.

Tot slot

Dank zijn wij als Bestuur en Directieraad verschuldigd aan de sociale partners in de Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid, onze opdrachtgevers. Wij vertrouwen op de uitkomsten van hun overleg over de toekomstige inrichting van de pensioenvoorziening bij overheid en onderwijs.

Dank zijn wij ook verschuldigd aan de Raad van Advies, die ook in het afgelopen jaar op een groot aantal punten zijn statutaire en spontane adviestaak zorgvuldig en adequaat heeft ingevuld.

Onze waardering spreken wij uit voor de Ondernemingsraden van ABP en USZO. De vele adviezen al dan niet verband houdende met de integratie van ABP en USZO, getuigen van betrokkenheid en draagvlak voor de weg die wij zijn ingeslagen.

Tenslotte willen we onze waardering uitspreken voor de wijze waarop onze medewerkers zich inzetten voor het bedrijf. We zijn in een fase terecht gekomen waarin vitaliteit van ons bedrijf moet blijken uit het vermogen van onze medewerkers om pro-actief te reageren op de verlangens van onze klanten. We zien hoe onze medewerkers dagelijks vorm en inhoud geven aan de vele veranderingen in ons bedrijf. De komende jaren zullen we elkaar en onze klanten moeten bewijzen dat we in staat zijn om de toekomst van ons bedrijf veilig te stellen.

Namens het Bestuur,
Prof. dr. B. de Vries, voorzitter

Namens de Directieraad,
drs. J.W.E. Neervens, voorzitter

Personalia

Bestuur

Voorzitter

prof. dr. B. de Vries

Van werkgeverszijde

W. Drees

prof. dr. L. Koopmans

drs. J. Riezenkamp

A.F.P.M. Scherf

drs. D.M. Sluimers

prof. dr. R.J. in 't Veld

Van werknemerszijde

H.J. Albersen

mw. P.M. Altenburg

E.J. Anneveld († 24-2-1998)

mr. H.M.L.M. de Macker (vanaf 21-4-1998)

drs. C.L.J. van Overbeek

A.C. van Pelt

J. Witvoet

Directieraad

Voorzitter

drs. J.W.E. Neervens

Lid Directieraad

drs. S.J. van Driel

Lid Directieraad

prof. dr. J.M.G. Frijns

Lid Directieraad

mr. drs. J.F. Maassen

Lid Directieraad

prof. dr. J.H.R. van de Poel

Hoofd Concern Bestuursbureau

mw. mr. J.C.J. Pluymaekers-Pessers

Externe actuaris

KPMG Brans & Co,

raadgevende actuarissen

Externe accountant

Moret Ernst & Young Accountants

Beleggingscommissie

prof. drs. V. Halberstadt

prof. dr. M.J.L. Jonkhart (tot 1-12-1998)

mr. S.D. Kaempfer (vanaf 1-12-1998)

drs. C. van Rijn

W.R. Slee

mr. A. Timmermans

mr. G. Wieringa

Commissie van Beroep

W. Drees

mr. M.A. van Middelaar

drs. C.L.J. van Overbeek

A.C. van Pelt

mr. M.J.F. Stelling

mr. J.A.P. Veringa

Raad van Advies

Van Werkgeverszijde

Sector Onderwijs, Cultuur en

Wetenschappen

mr. J. van de Boon

mr. E.H. Broekhuizen

mr. J. Brus

mr. A.G. Melis

dr. Ch. Otten

mr. T.J.W.M. Stals

P.A. Taapke

mr. N.M. Verbraak

mr. A.G. Wever

R. Wolfensberger

Sector Rijk

mr. E.W. Nijgh
R.E.F.M. Nijhof
mr. J.J.C. Somers
mr. J. Westhoff
B.A.H. van Zweden

Sector Defensie

SBN L.J.W.E. Brand
F. Hoefsloot
W.G.A. van der Wansem

Sector Politie

H.C. Fienig
B.J.C. Schot

Sector Rechtelijke Macht

mr. D.G.M. Mattijsen
mr. M.A.C. Ruimers

Sector Gemeenten

F. Biesta
J.C. van Hasselt
W.F.M. Heijmans
N.G.M. van Os
B.E. Schellekens
mr. W.J. Voorzaat

Sector Provincies

mr. L.A.C.M. van Wayenburg
P. van der Wiel

Sector Waterschappen

drs. W.R. van Heemst
mw. mr. A. van Lierop

**Werkgeversvereniging Energie- en
Nutsbedrijven (WENB)**

mr. P.C.F. van der Vlugt
mr. T.W.J. van de Veerdonk

Van Werknemerszijde**ACOP**

mw. E.J. van de Berg-Tieleman
A.G.J. van Bergen
J.H.M. Beurskens
dr. M.W.G. de Bolster
mw. J.A.R.M. van Egmond
A.G. van Heulen
G.H. Kocken
J.J. Korstanje
H.J. Nieuwenhuizen
mw. E.J. Post-Joppe
J. Sikkema
R.W. Sriram
G. Visser
H. van der Woude

CCOOP

mr. E.J. Bos
P.J.G. Haenen
J.A. de Heer
J.C.L. Huis in 't Veld
F.J.C. van der Looy
G.H.P. Meijer
H.G. de Pee
mw. M.J. de Sutter-Besters

CSPO

R. van Bodegraven
A. Hack
mw. M.A. Lugtenburg-Smid
R.J. Reitsma

AC

J. Brommer
prof. dr. M. Koster
G.N.H. Kuenen
R.H. Roggema
G.N.H. Smulders

CMHF

mw. drs. M.L.G. Lijmbach
drs. J.J. van Oosterwijk Bruijn
W.B.M. Treu
ir. A.W. Verburg
M.F. van de Water

Afkortingen en begrippen

AUM Asset-liability management

BPU Beheer Premie- en Uitkeringsgegevens

FED Federal Reserve Bank, de Amerikaanse centrale bank

FPU Regeling Flexibel Pensioen en Uittreden

HPT Herplaatsingstoelage

HRM Human Resources Management

IP Invaliditeitspensioen

IP+ Bovenwettelijk Invaliditeitspensioen

Lisv Landelijk Instituut Sociale Verzekeringen

NP Nabestaandenpensioen

OP Ouderdompensioen

PGGM Stichting Pensioenfonds voor de Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke Belangen

ROP Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid

USZO Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en onderwijs

VUT Regeling Vervroegd Uittreden

WM-Universum World Markets Company-Universum

Cost Accounting Systeem om kostenprijzen te berekenen.

Dekkingsgraad De mate waarin de opgebouwde rechten zijn gedekt door het beschikbaar vermogen.

EASi-diskette Electronische wegwijzer van ABP voor werkgevers.

Employee Benefitspakket Het totaal van wettelijke, collectieve en individuele voorzieningen, gericht op het behalen van een bij de specifieke situatie passende inkomenszekerheid.

Financial planner Softwareprogramma voor het maken van persoonlijke pensioenberekeningen.

Financieringsstelsel De methodiek van financiering van een pensioenvoorziening. Te onderscheiden zijn:
– kapitaaldekking: de pensioenen worden vooruit gefinancierd uit premies en beleggingsopbrengsten, zodanig dat op de ingangsdatum voldoende vermogen aanwezig is;
– rentedekking: bijzondere vorm van kapitaaldekking, waarbij de premies ineens op de ingangsdatum worden betaald;
– omslag: de uitkeringen worden direct uit premies gefinancierd, zonder dat er sprake is van vermogensvorming.

Indexatie Aanpassing van de opgebouwde rechten aan de algemene loonontwikkeling in enig jaar. ABP doet dit voor actieven, slapers en gepensioneerden.

Normportefeuille De vooraf gedefinieerde samenstelling van de nagestreefde beleggingsportefeuille met bijbehorende benchmarks, waaraan achteraf de behaalde beleggingsrendementen worden getoetst.

Pensioenoverzicht Brief die ABP jaarlijks aan haar deelnemers zendt, waarin inzicht wordt gegeven in de uitkeringsbedragen bij pensionering (op verschillende leeftijden), overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Prestatie-indicatoren Maatstaven voor het meten van kwalitatieve prestaties in relevante termen als tijdigheid en juistheid.

Private Equity Deelnemingen in het eigen of risicodragend vermogen van niet beursgenoteerde ondernemingen.

Rekenrente Disconteringsvoet waarmee toekomstige pensioenuitkeringen contant gemaakt worden, dat wil zeggen uitgedrukt worden in guidens van nu.

Sectoralisatie Ontwikkeling waarbij de verantwoordelijkheid voor de pensioenvoorziening en de sociale zekerheid gedecentraliseerd wordt naar sectoren en/of sub-sectoren.

Slapers Deelnemers van een pensioenfonds die niet langer bij dit fonds pensioenrechten opbouwen.

Structured finance Activiteiten waarbij de nadruk ligt op leningen aan ondernemingen, projectfinanciering, hypothekportefeuilles en overige gestructureerde vastrentende financieringsarrangementen.

Vastrentende waarden Beleggingen met een gegarandeerde opbrengst, zoals onderhandse leningen, obligaties, pand- en spaarbrieven en hypothecaire leningen.

Werknemersverzekeringen De wettelijke regelingen bij ziekte (Ziektewet), arbeidsongeschiktheid (WAO) en werkloosheid (WW).

Zakelijke waarden Aandelen en onroerend goed.

5,057, 9,7057, 5,0512,
49,238, 4,97037, ,
0,4730, 2,8916, 4,95677,,
15,4097, 48,5,34,737
CIJFERS
IN RIJCKELRIJK
OEFENINGEN EN OEFENINGEN.
0,7057, 0,5, 35,

Jaarverslag 1998

Jaarverslag 1998

Stichting Pensioenfonds ABP

Cijfers

4 Fondspositie

Jaarrekening

10 Grondslagen voor de financiële verslaggeving

14 Geconsolideerde financiële overzichten

Toelichting op de geconsolideerde financiële overzichten

16 Toelichting op de geconsolideerde balans

22 Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

26 Toelichting op het kasstroomoverzicht

27 Overige toelichtingen

29 Overige gegevens

31 Afkortingen en begrippen

Fondspositie

Stelselwijziging

De presentatie van dit jaarverslag is anders dan voorheen. Dit in verband met de nieuwe richtlijn voor Pensioenfondsen van de Raad voor de Jaarverslaggeving (R.J). In het hoofdstuk waarderingsgrondslagen is een toelichting op de toepassing van de richtlijn opgenomen.

Het jaar 1998

Voor de beoordeling van de fondspositie is het van belang te constateren of de tot de balansdatum opgebouwde rechten zijn gedekt door beschikbaar vermogen. De dekingsgraad voor OP/NP/FPU ultimo 1998 is 114,8%; dit is na aftrek van f 5,3 miljard vermogen en verplichtingen inzake bovenwettelijk invaliditeitspensioen.

(In f miljoen)	Aanwezig vermogen	Herwaar- derings- reserve	Beschik- baar vermogen	Voorziening opgebouwde rechten	Marge
Ultimo 1998	278.551	28.535	250.016	218.388	31.628
Ultimo 1997	252.292	22.021	230.271	206.220	24.051
Groei	26.259	6.514	19.745	12.168	7.577

De marge is met f 7,6 miljard toegenomen tot f 31,6 miljard. Dit is na toevoeging van f 6,5 miljard aan de herwaarderingsreserve zakelijke waarden. Het volgende overzicht geeft inzicht in de achterliggende oorzaken van de ontwikkelingen van het beschikbaar vermogen en de voorziening opgebouwde rechten.

(in f miljoen)	Ontwikkeling beschikbaar vermogen	Ontwikkeling opgebouwde rechten	(in f miljoen)
8.260	Beleggingsresultaat, rekenrente	Rekenrente	8.260
20.967	Beleggingsresultaat, excedent	Pensioenindexatie en loondrift	5.433
6.158	Premies	Pensioenopbouw	7.174
- 8.465	Uitkeringen	Beschikbaar voor uitkeringen	- 8.318
- 136	Gerealiseerde waarde-overdrachten	Berekende waarde-overdrachten	- 72
		Actualisering grondslagen	547
- 525	Kosten/overige mutaties	Verwachte kosten/overige mutaties	- 856
26.259	Ontwikkeling aanwezig vermogen	Ontwikkeling opgebouwde rechten	12.168
- 6.514	Toevoeging aan herwaarderingsreserve	Toevoeging aan de marge	7.577
19.745	Ontwikkeling beschikbaar vermogen		19.745

Uit bovenstaand overzicht kan het resultaat en de samenstelling daarvan worden afgeleid. Het totale resultaat is gelijk aan het verschil tussen de ontwikkeling van het aanwezig vermogen ad f 26,3 miljard en de ontwikkeling van de voorziening opgebouwde rechten ad f 12,2 miljard, in totaal dus f 14,1 miljard (1997: f 14,7 miljard). De samenstelling is als volgt:

- Totaal beleggingsresultaat ten opzichte van rekenrente, pensioenindexatie en loondrift: f 15,5 miljard.

Het totale beleggingsresultaat ad f 29,2 miljard dient zowel voor de financiering van de oprenting van de verplichtingen opgebouwde rechten met de rekenrente van 4% (f 8,3 miljard) als voor de financiering van het effect van algemene salaris- en franchiseontwikkelingen en loondrift op de pensioenverplichtingen (f 5,4 miljard). Na toevoeging aan de herwaarderingsreserve resteert op dit onderdeel een resultaat van f 9 miljard (1997: f 10,9 miljard);

- Resultaat premies ten opzichte van de pensioenopbouw: - f 1,0 miljard. Dit tekort wordt in belangrijke mate verklaard door de systematiek van het synthese-model. In dit model is de op lange termijn benodigde premie het uitgangspunt, terwijl daarnaast rekening wordt gehouden met de op de korte termijn benodigde additionele premie om de normdekkingsgraad te bereiken. De post pensioenopbouw betreft daarentegen het effect van één jaar diensttijdoortelling en backservice als gevolg van promotie.

- Resultaat op uitkeringen ten opzichte van de daarvoor voorziene bedragen: - f 0,1 miljard.

De werkelijke uitkeringen komen ten laste van het vermogen. Ter dekking daarvan valt een tevoren geraamd bedrag vrij uit de voorziening opgebouwde rechten.

- Resultaat op waarde-overdrachten: – f 0,1 miljard.

Het bedrag dat wordt betaald of ontvangen, is bepaald op basis van sterftetafels van het Actuarieel Genootschap (Gehele Bevolking Mannen/Vrouwen), met eventuele rentestandskorting afhankelijk van het circuit. De mutatie van de voorziening opgebouwde rechten is gebaseerd op ABP-sterftetafels en een rekenrente van 4%. De financiële afwikkeling van een waarde-overdracht en de mutatie in de bestandsgegevens kunnen in verschillende jaren plaatsvinden.

- Resultaat uit hoofde van de actualisering van de actuariële grondslagen:
  - f 0,5 miljard.

ABP hanteert actuariële grondslagen die worden afgeleid van eigen waarnemingsmateriaal, zoals sterftekansen en partnerfrequenties. In 1997 heeft het periodiek (tweejaarlijks) onderzoek naar die grondslagen over de waarnemingsjaren tot en met 1995 plaatsgevonden en zijn deze geactualiseerd. Tussentijds zijn de grondslagen getoetst. Dit heeft geleid tot het vormen van een additionele voorziening trendsterfte. Ultimo 1998 is deze gestegen tot 1% van de voorziening opgebouwde rechten. Dit in anticipatie op de verwachte verdere verlenging van de gemiddelde levensduur van onze populatie. Bij de eerstvolgende gelegenheid zullen de actuariële grondslagen worden aangepast. Dan kan deze voorziening worden toegevoegd aan de verplichtingen per categorie. Vervolgens wordt weer een voorziening trendsterfte opgebouwd.

- Resultaat op kosten/overige mutaties: + f 0,3 miljard.

De belangrijkste component van de post overige mutaties zijn aan de vermogenskant de oprenting van de reductievoorziening FPU ad f 0,3 miljard en aan de verplichtingenkant de administratieve bijstellingen van de voorziening opgebouwde rechten. De vrijval uit de reductievoorziening FPU is verantwoord onder de premiebaten.

Premiestelling

OP/NP

In het financieringsstelsel van ABP, het zogeheten synthesemodel, wordt om de verplichtingen OP/NP ook in de toekomst veilig te kunnen stellen, gestreefd naar een dekkingsgraad van 110% van de opgebouwde rechten, contant gemaakt tegen 4%. De wijze waarop dat plaatsvindt, bewerkstelligt dat de feitelijke dekkingsgraad (beschikbaar vermogen na aftrek van de herwaarderingsreserve zakelijke waarden gedeeld door de voorziening opgebouwde rechten) zich telkens weer in de richting van die 110% beweegt. Dit wordt gerealiseerd door middel van verhogingen dan wel verlagingen van de, los van die normdekkingsgraad berekende, lange termijn premie. Voor het jaar 1999 is de premie vastgesteld op 13,2%, hetgeen even hoog is als het voor 1998 geldende percentage. Het werkgeversdeel is 8,8%, het werknemersdeel 3,3%. Het restant ad 1,1% wordt gefinancierd uit de mitigeringsvoorziening OP/NP. Deze voorziening is gevormd in overeenstemming met eerdere afspraken omtrent het afbouwen van de vermogensoverschotten die zijn ontstaan bij de privatisering van ABP, vooral als gevolg van het vrijvallen van de verplichtingen VUT en IP-basis.

Reparatie ANW-hiaten

De sociale partners hebben besloten om de tijdelijke reparatie van de belangrijkste inkomensgevolgen van de invoering van de nieuwe Algemene Nabestaanden Wet (ANW) per 1 juli 1996 om te zetten in een structurele regeling, die ook voorziet in de compensatie van een eventuele korting voortvloeiend uit de inkomensstoets. Dit vergt in 1999 evenals in 1998 een premie van 0,2%, gerekend over dezelfde premiegrondslag als die van de OP/NP-regeling. De revenuen worden geacht voldoende te zijn om de betreffende verplichtingen te dekken.

Bovenwettelijk IP

De premie voor het bovenwettelijk IP (invaliditeitspensioen als aanvullende uitkering op de IP-basisuitkering) is voor 1999 gehandhaafd op het niveau van 1998 ad 1,4%.

FPU

Tot het jaar 2001 wordt geen werkgevers- of werknemerspremie FPU geheven. De financiering geschiedt gedurende die tijd uit de daartoe gevormde reductievoorziening FPU. In de periode 2001-2004 zal fasegewijs worden overgegaan tot het heffen van de volledig benodigde premie. Afsproken is dat de benodigde opbouwpremie van 2001 t/m 2003 feitelijk geheven gaat worden voor 25, 50 respectievelijk 75 procent (en daarna geheel).

Solvabiliteit en rekenrente

De verplichtingen die het pensioenfonds is aangegaan, moeten op ieder moment voldoende gedekt zijn door bezittingen. De dekkingsgraad - zoals in dit verslag gepresenteerd - bedraagt op de balansdatum 31 december 1998 114,8%, hetgeen de conclusie rechtvaardigt dat onze fondspositie gezond is, want de norm is 110%.

Echter, deze beoordeling is gebaseerd op een bestendige boekhoudkundige onderbouwing met een 'vaste' rekenrente van 4%. Hier kleven twee nadelen aan. In de eerste plaats gaat het om een momentopname - zoals per balansdatum - die nog niet veel zegt over wat er gedurende het jaar gebeurt of kan gebeuren. In de tweede plaats vormt de actuele marktrente reden voor een nadere beoordeling van de 'vaste' rekenrente. In het hierna volgende wordt deze factor nader beschouwd.

De waardering van de verplichtingen wordt in ons verslag gebaseerd op een 'vaste' rekenrente van 4%. Deze factor wordt gebruikt om de toekomstige uitkeringen contant te maken. Hierdoor worden al deze verplichtingen in de toekomst in één getal uitgedrukt, namelijk de waarde van de verplichtingen. Als deze disconteringsfactor op grond van marktcondities lager zou moeten zijn dan 4%, stijgen derhalve de verplichtingen navenant. Dit heeft een negatief effect op de dekkingsgraad en de solvabiliteit van het fonds. Aangezien de marktomstandigheden op dit moment een zeer lage rentestand laten zien, vindt er in ons land een debat plaats over de houdbaarheid van de 'vaste' rekenrente van 4%. Onze mening in dezen wordt in het hierna volgende uiteengezet.

De rekenrente is de factor waarmee de toekomstige reeks van pensioenuitkeringen contant wordt gemaakt. Deze factor, die in de tijd aan verandering onderhevig is, is in grote mate bepalend voor de (actuele) waarde van de verplichtingen. In de rekenrente zijn zowel de tijdvoorkeurvoet als de verwachte indexatie van de pensioenen begrepen. De tijdvoorkeurvoet kan gelijk worden gesteld aan het effectieve rendement op langlopende staatsleningen. De pensioenindexatie is afhankelijk van de ontwikkeling van ambtenarensalarissen op de lange termijn. Deze is moeilijk in te schatten.

Wat zou de rekenrente moeten zijn als we de marktomstandigheden in aanmerking nemen? Onze visie is dat de verplichtingen elk jaar opnieuw op basis van de geactualiseerde rekenrente zouden moeten worden vastgesteld. In ons premiesysteem zou dit echter een te grote premievolatiliteit tot gevolg hebben. Om die reden kiezen we voor een over de jaren heen bestendige rekenrente. Kortstondige onderdekking (in economische zin) moet dan worden geaccepteerd. De 30-jarige staatslening schommelde het afgelopen halfjaar tussen 4,7 en 5,1%. Gegeven de huidige kapitaalmarktrente van circa 5% en voor de komende jaren te verwachten loonontwikkeling van circa 2% zou voor een aantal jaren een rekenrente van circa 3% kunnen worden gehanteerd.

De invloed van het toepassen van een rekenrente van 3% is in onderstaande tabel weergegeven. Toegevoegd is een kolom van de zogenaamde dekkende rekenrente. Dat is de rekenrente waarbij de dekkingsgraad juist voldoende is, er van uitgaande dat in deze methodiek de norm 100% is.

(In f miljard)

Rekenrente	4%	3%	2,7%
Verplichtingen (v)	218	258	273
Feitelijk vermogen (actuele waarde)	302	302	302
Herwaarderingsreserves			
– zakelijke waarden	29	29	29
– vastrentende waarden	23	0	0
Beschikbaar vermogen (b)	250	273	273
Dekkingsgraad (b/v)	114,8%	106%	100%

De eerste conclusie is dat zolang de marktconforme rekenrente niet lager is dan 2,7% de fondspositie toereikend is, mits de stille reserve in aanmerking wordt genomen. Hieruit volgt dat bij getrouwe weergave van de huidige marktomstandigheden, dus bij een rekenrente van 3%, dat ook wederom het geval is mits de stille reserve in aanmerking wordt genomen. De kans dat de marktconforme rekenrente onder de 2,7% duikt, achten wij niet groot.

Zouden wij nu de rekenrente moeten aanpassen aan de actuele ontwikkelingen?

Het antwoord op deze prangende vraag luidt dat hiertoe geen directe noodzaak aanwezig is. De fondspositie zoals deze wordt weergegeven in onze jaarrekening is gebaseerd op een aantal doorzichtige, prudente waarderingen. Niet alleen worden de zakelijke waarden 'afgewaardeerd' met flinke percentages (die leiden tot een herwaarderingsreserve ad f 29 miljard), maar ook bevat de post vastrentende waarden een 'stille reserve' van f 23 miljard. Deze stille reserve is het gevolg van marktwaarde-stijgingen, die weer het gevolg zijn van de rentedaling en die wij als zodanig *niet* in aanmerking nemen in de balans. De gekozen rekenrente van 4% leidt tot een onderschatting van de verplichtingen die "gecompenseerd" wordt door de stille reserve. Zou die reserve expliciet meegenomen moeten worden, dan is dit alleen verantwoord als ook de rekenrente wordt aangepast.

Het gebruik van deze reserve kan in principe op twee manieren plaatsvinden. In de eerste plaats kan door liquidatie het overschot gebruikt worden voor de dekking van de verplichtingen. In de tweede plaats kan de marktrente weer omhoog gaan. Als dit laatste gebeurt 'verdwijnt' de 'stille reserve' automatisch. Aangezien de waarde van de verplichtingen mede afhankelijk is van de marktrente op enig moment, vormt de waarderingmethodiek ten aanzien van de vastrentende waarden een adequate afdekking van deze risico's. De herwaarderingsreserve vervult ten aanzien van de waardefluctuaties van de zakelijke waarden deels dezelfde functie.

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

In de geconsolideerde balans wordt het verschil tussen het aanwezig vermogen en de herwaarderingsreserve zakelijke waarden enerzijds en de voorziening opgebouwde rechten anderzijds aangeduid als marge. Bij de berekening van de dekkingsgraad wordt de herwaarderingsreserve dus niet meegenomen. Deze reserve, die een plafond kent van de som van 30% van de actuele waarde van de aandelen en 15% van de actuele waarde van onroerend goed (exclusief financiële lease), wordt noodzakelijk geacht voor het opvangen van waardefluctuaties in de beleggingen in zakelijke waarden.

Behoudens de post onroerend goed wijken de cijfers voor en na consolidatie niet of nauwelijks van elkaar af. Uit dien hoofde is conform art. 402 Boek 2 BW volstaan met het bij de overige toelichtingen opnemen van een enkelvoudige balans en resultatenrekening.

Stelselwijziging

Bij de opzet van de financiële verslaggeving is de richtlijn pensioenfondsen gevolgd. Voor wat betreft de presentatie is gekozen voor de zogenoemde fondsvermogenmethode. Wij blijven de voorziening opgebouwde rechten dus *in* de balans presenteren. Deze methode geeft ons inziens het beste inzicht in de feitelijke financiële positie van het fonds.

De voornaamste wijziging betreft de presentatie van de balans. In essentie komt het erop neer dat de portefeuille zakelijke waarden nu tegen actuele waarde wordt gepresenteerd en de voormalige buffer zakelijke waarden daar niet langer op in mindering wordt gebracht, doch wordt gepresenteerd als herwaarderingsreserve. Aan deze reserve is toegevoegd de tijdelijke buffer dynamisch beheer beleggingen. Deze buffer valt vrij zodra de nagestreefde strategische beleggingsmix is gerealiseerd. Bij de berekening van de dekkingsgraad wordt de herwaarderingsreserve op het aanwezig vermogen in mindering gebracht. De presentatiewijzigingen hebben geen invloed op de marge. De bestaande berekeningsmethodiek van de dekkingsgraad is dus niet veranderd. De waarde-overdrachten zijn apart in de staat van baten en lasten gepresenteerd.

De wijze van presenteren van de balans heeft consequenties voor de wijze van werken van de waarde-ontwikkelingen van de beleggingen en daarmee voor de wijze van bepalen van het resultaat. Voorheen werden de waarde-ontwikkelingen toegevoegd aan de buffer zakelijke waarden en eerst ten gunste van het resultaat gebracht nadat deze buffer het gewenste maximum had bereikt. Nu worden ze conform de RJ-richtlijn voor de volle omvang opgenomen in het resultaat. Bij de resultaatverdeling worden deze waarde-ontwikkelingen echter alsnog toegevoegd aan de herwaarderingsreserve. Eerst nadat de herwaarderingsreserve het gewenste maximum heeft bereikt, wordt het restant - ten gunste van de dekkingsgraad - toegevoegd aan de marge. Het resultaat 1998 zou in de oude presentatie f 7,6 miljard zijn geweest.

Dit is gelijk aan het deel van het resultaat ad f 14,1 miljard dat in de nieuwe presentatie bij de resultaatverdeling wordt toegevoegd aan de marge, te weten f 7,6 miljard. De facto wordt de fondspositie dus op dezelfde wijze vastgesteld als voorheen.

Op grond van het accent dat in het beleggingsbeleid is komen te liggen op uitbreiding van beleggingen in zakelijke waarden en een actiever beheer van de portefeuille vastrentende waarden worden gerealiseerde rendementsverschillen op ruiltransacties in vastrentende beleggingen niet langer als afzonderlijke resultaatcomponent onderkend en toegerekend aan het fondsresultaat.

Voorheen werden deze rendementsverschillen toegerekend aan het fondsresultaat in een periode overeenkomend met de benaderde resterende looptijd van de verkochte beleggingen (vijf jaar). Het positieve resultaat-effect in 1998 van deze wijziging bedraagt f 575 miljoen.

De in dit jaarverslag opgenomen cijfers van voorgaande jaren zijn aan de stelselwijziging aangepast.

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening worden groepsmaatschappijen opgenomen met toepassing van de integrale methode van consolideren. De financiële gegevens van door ABP of groepsmaatschappijen aangegane joint-ventures worden geconsolideerd naar evenredigheid van het gehouden belang.

Niet geconsolideerd zijn de deelnemingen in ABP Verzekeringsgroep NV, ABP Treasury NV en BSA Schaderegeling BV. De activiteiten van deze vennootschappen zijn volledig gescheiden van de activiteiten van het pensioenfonds.

Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta

De activa en passiva in vreemde valuta en de ter dekking van het valutarisico afgesloten transacties worden omgerekend in guldens tegen de koersen per balansdatum. De hieruit voortvloeiende omrekeningsverschillen worden verantwoord in de post beleggingsresultaat. Baten en lasten in vreemde valuta worden omgerekend in guldens tegen de koersen per transactiedatum. De verschillen tussen de transactiekoers en de koers van afwikkeling worden opgenomen in het beleggingsresultaat. De voor omrekening gehanteerde koersen zijn de WM-fixingkoersen 16.00 uur Lontentijd, zoals gepubliceerd via Reuters.

Waarderingsgrondslagen

Vastrentende waarden

Onderhandse leningen, hypothecaire leningen en obligaties worden gewaardeerd tegen netto vermogenswaarde, zijnde de aflossingswaarde gecorrigeerd voor nog niet vrijgevallen agio/disagio, en bijbehorende vorderingen, schulden, transitoria en liquide middelen.

Agio/disagio wordt op basis van de gemiddelde looptijd toegerekend aan het beleggingsrendement. De klimleningen worden gewaardeerd inclusief geactiveerde rente en de spaarhypotheek onder aftrek van het opgebouwde spaarkapitaal.

Waar nodig wordt rekening gehouden met een, op basis van een beoordeling van de volwaardigheid, noodzakelijk geachte waardecorrectie.

Zakelijke waarden

De beleggingen in zakelijke waarden - zijnde aandelen, converteerbare obligaties, direct en indirect onroerend goed - worden gewaardeerd tegen netto vermogenswaarde, zijnde de actuele waarde en bijbehorende vorderingen, schulden, transitoria en liquide middelen. Indien geen beursnotering of taxatiewaarde voorhanden is, wordt de intrinsieke waarde genomen.

Bij aandelen van startende ondernemingen vindt, gedurende de periode waarin aanloopverliezen worden verwacht, waardering plaats tegen tenminste het ingebrachte kapitaal. Na deze periode wordt overgegaan op de actuele waarde.

Vorderingen uit hoofde van financiële lease onroerend goed worden verantwoord als beleggingen in onroerend goed en gewaardeerd tegen de contante waarde van de toekomstige termijnen, waarbij de contractueel overeengekomen rentevoet geldt als disconteringsfactor.

Waar nodig wordt rekening gehouden met een, op basis van een beoordeling van de volwaardigheid, noodzakelijk geachte waardecorrectie.

Derivaten

Derivaten zijn financiële instrumenten die worden gebruikt voor het beheersen van beleggingsrisico's en het realiseren van de strategische beleggingsmix. De derivaten worden niet in de balans opgenomen. Informatie omtrent de derivatenposities ultimo jaar is opgenomen bij de toelichting van de betreffende activa.

Netto vlottend actief

Vlottende activa van materiële aard worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met lineaire afschrijvingen berekend over de geschatte economische levensduur. Bedrijfsgebouwen voor eigen gebruik worden gewaardeerd tegen taxatiewaarde in verhuurde staat. Op deze bedrijfsgebouwen vinden geen jaarlijkse afschrijvingen plaats. Niet aan beleggingsportefeuilles toewijsbare vorderingen, kortlopende schulden, transitoria en liquide middelen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Onder het netto vlottend actief zijn opgenomen de zogenoemde mitigeringsvoorziening OP/NP (ouderdomspensioenen/nabestaandenpensioenen) en VUT, en de zogenoemde reductievoorziening FPU (flexibel pensioen en uittreden). Deze voorzieningen werden in 1995 gevormd ter financiering van een tijdelijke verlaging (tot 2001 respectievelijk 2004) van de door werkgevers en werknemers te betalen premie. De eerste vloeit voort uit de wet Financiële Voorzieningen Privatisering ABP (FVP/ABP), de tweede uit de regeling Flexibel Pensioen en Uittreden (FPU). Voor OP/NP valt jaarlijks een tevoren vastgesteld bedrag vrij; voor VUT neemt de mitigering jaarlijks af met 0,23% van de VUT-grondslag van dat jaar.

Voorziening opgebouwde rechten

De voorziening opgebouwde rechten wordt bepaald als de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen, rekening houdend met daarvoor benodigde excasso-kosten voor de onderscheiden pensioensoorten, uitsluitend voor de tot en met ultimo boekjaar opgebouwde (tijdsevenredige) rechten van de dan aanwezige deelgerechtigden. De berekeningen zijn gebaseerd op actuariële grondslagen ontleend aan waarnemingen op het eigen deelgerechtigdenbestand, onder meer sterftekansen en partnerfrequenties. De in de berekeningen gehanteerde rekenrente is 4%. De actuariële grondslagen worden eens per twee jaar vastgesteld en in de tussentijd jaarlijks geëvalueerd.

Herwaarderingsreserve

De in de resultatenrekening verantwoorde waarde-ontwikkelingen van zakelijke waarden worden bij de resultaatverdeling toegevoegd aan de herwaarderingsreserve zakelijke waarden. Deze reserve wordt aangelegd om waardefluctuaties op te kunnen vangen. De gewenste omvang is gelijk aan de som van 30% van de actuele waarde van de aandelen en 15% van de actuele waarde van het onroerend goed. Zodra de herwaarderingsreserve deze gewenste omvang te boven gaat wordt het meerdere toegevoegd aan de marge.

Marge

De marge wordt gevoed vanuit de resultaatverdeling. Bij deze verdeling geniet, voor wat betreft de beleggingsresultaten uit waarde-ontwikkelingen, de toevoeging aan de herwaarderingsreserve zakelijke waarden (tot aan het gewenste maximum) voorrang boven toevoeging aan de marge.

Staat van baten en lasten

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten vloeien merendeels voort uit de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen. Beleggingsopbrengsten, premies, uitkeringen, waarde-overdrachten en kosten zijn opgenomen tegen nominale waarde en toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Alle posten in het kasstroomoverzicht zijn uiteraard gewaardeerd tegen nominale waarde.

Geconsolideerde balans

Heerlen, 7 april 1999

	31-12-1998 (in f miljoen)	31-12-1997 (in f miljoen)
<i>Aanwezig vermogen</i>		
Vastrentende waarden	170.747	170.442
Zakelijke waarden	102.449	81.060
Netto vlottend actief	5.355	790
	278.551	252.292
<i>Voorziening opgebouwde rechten</i>		
Ouderdoms- en nabestaandenpensioenen	211.367	200.342
Bovenwettelijke invaliditeitspensioenen	5.300	5.107
Flexibel pensioen en uittreden	1.721	771
	218.388	206.220
<i>Herwaarderingsreserve zakelijke waarden</i>	28.535	22.021
Marge	31.628	24.051

Geconsolideerde staat van baten en lasten

	1998	1997
Beleggingsresultaten, rekenrentedeel	8.260	7.865
Benodigde rekenrente	- 8.260	- 7.865
Beleggingsresultaten, excedent	20.967	22.818
Effect pensioenindexaties en loondrift	- 5.433	- 5.591
	15.534	17.227
Premiebatens	6.158	5.640
Pensioenopbouw	- 7.174	- 6.923
	- 1.016	- 1.283
Werkelijke uitkeringen	- 8.465	- 8.045
Verwachte uitkeringen	8.318	7.920
	- 147	- 125
Gerealiseerde waarde-overdrachten	- 136	- 6
Berekende waarde-overdrachten	72	-
	- 64	- 6
Actualisering grondslagen	- 547	82
Werkelijke kosten/overige mutaties	- 525	- 646
Verwachte kosten/overige mutaties	856	- 560
	331	- 1.206
Fondsresultaat	14.091	14.689
<i>Verdeling fondsresultaat</i>		
dotatie herwaarderingsreserve zakelijke waarden	6.514	6.283
dotatie marge	7.577	8.406

Kasstroomoverzicht

	1998 (in f miljoen)	1997 (in f miljoen)
Heerlen, 7 april 1999		
Beginstand liquide middelen exclusief kortgeldpositie	166	52
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
<i>Inkomsten:</i>		
Uit beleggingen/derivaten	20.558	16.340
Premies	4.427	3.906
Reserve-overnames	448	257
	25.433	20.503
<i>Uitgaven:</i>		
Uitkeringen	- 8.465	- 8.045
Reserve-overdrachten	- 584	- 263
Overige mutaties	-	- 32
	- 9.049	- 8.340
Mutatie liquide middelen uit financieringsactiviteiten	16.384	12.163
Kasstroom uit operationele activiteiten		
<i>Inkomsten:</i>		
Aflossingen/verkopen VRW	77.375	34.819
Verkopen zakelijke waarden	32.829	18.481
Aflossingen kortgeld u/g	111.385	62.326
Opgenomen kortgeld o/g	44.327	17.546
	265.916	133.172
<i>Uitgaven:</i>		
Verstrekkings/aankopen VRW	- 77.680	- 42.059
Aankopen zakelijke waarden	- 45.549	- 21.652
Verstrekkings kortgeld u/g	- 111.951	- 62.421
Aflossingen kortgeld o/g	- 44.129	- 18.074
Saldo mutaties werkkapitaal	- 2.927	- 816
Kosten	- 230	- 199
	- 282.466	- 145.221
Mutatie liquide middelen uit operationele activiteiten	- 16.550	- 12.049
Totaal ontvangsten	291.349	153.675
Totaal uitgaven	- 291.515	- 153.561
Mutatie ilquide middelen (totaal)	- 166	114
Eindstand liquide middelen exclusief kortgeldpositie	0	166

Toelichting op de geconsolideerde balans

				31-12-1998 (in f miljoen)	31-12-1997 (in f miljoen)
Aanwezig vermogen				278.551	252.292
Beleggingen				273.196	251.502
Algemeen					
<p>Van de totale beleggingen ad f 273,2 miljard (1997: f 251,5) is f 100,2 miljard (1997 f 57,3) belegd in het buitenland. De valutarisico's zijn gedeeltelijk afgedekt door middel van valutatermijncontracten en cross currency swaps. Het negatieve effect van de valutakoersontwikkeling over de gehele portefeuille is door de afdekking ten dele teniet gedaan.</p> <p>Voor de portefeuille als geheel staan ultimo 1998 de volgende rechten en verplichtingen in de vorm van derivaten uit:</p>					
Valutatermijncontracten	verkocht:				
uitoefenprijs				24.050	
actuele waarde				23.528	
Cross currency swaps	verkocht:				
uitoefenprijs				18.907	
actuele waarde				17.230	
Vastrentende waarden				170.747	170.442
<p>Vastrentende waarden betreffen onderhandse leningen, obligaties, pand- en spaarbrieven en hypothecaire leningen. Het verloop van de vastrentende waarden is als volgt geweest:</p>					
Verloop vastrentende waarden	Onderhandse leningen	Obligaties	Hypothecaire leningen	Totaal 1998	Totaal 1997
Beginstand	83.876	67.069	19.497	170.442	163.202
Verstrekkings/aankopen	2.074	71.183	4.423	77.680	42.059
Aflossingen/uitlotingen	- 13.504	- 60.804	- 3.067	- 77.375	- 34.819
Eindstand	72.446	77.448	20.853	170.747	170.442
<p>Een gedeelte van de portefeuille vastrentende waarden staat niet ter vrije beschikking. Dit omdat bij De Nederlandsche Bank een intraday-kredietfaciliteit is aangegaan van f 1,5 miljard. De bijbehorende zekerheidsverschaffing ultimo 1998 bedraagt f 2,0 miljard.</p> <p>De actuele waarde, gedefinieerd als de marktwaarde inclusief overlopende rente doch zonder bijbehorende vorderingen schulden en liquide middelen zijn hierna weergegeven, evenals de wijzigingen daarin. Voor niet genoteerde leningen is de rendementswaarde genomen.</p>					

Toelichting op de balans in f miljoen

31-12-1998

31-12-1997

Verloop vastrentende waarden	Onderhandse leningen	Obligaties	Hypothecaire leningen	Totaal 1998	Totaal 1997
Actuele waarde primo	95.904	74.562	20.270	190.736	185.422
Saldo aan- en verkopen/aflossingen	- 11.905	8.819	1.573	- 1.513	5.548
	83.999	83.381	21.843	189.223	190.970
Actuele waarde ultimo	84.499	86.949	22.569	194.017	190.736
Actuele waardeontwikkeling	500	3.568	726	4.794	- 234

Voor een juiste beoordeling van het verschil tussen actuele waarde en de aflossingswaarde is het noodzakelijk ook de actuele waarde van de verplichtingen in de beschouwing te betrekken. Ook de verplichtingen zijn immers gevoelig voor rentefluctuaties (gezien de duration zelfs in sterkere mate). De gemiddelde duration van de vastrentende waarden is ongeveer 5 jaar; die van de verplichtingen ongeveer 17 jaar.

Per balansdatum staan voor het verstrekken van hypothecaire leningen offertes uit tot een bedrag van f 0,5 miljard.

Derivatenpositie vastrentende waarden

Ultimo 1998 staan de volgende rechten en verplichtingen uit hoofde van derivaten open:

- interest rate swaps met een onderliggende waarde op contractbasis van f 9,4 miljard en een bijbehorende actuele waarde van f 10,4 miljard. Interest rate swaps worden door ABP gebruikt in het kader van de beheersing van het renterisico bij beleggingen in vastrentende waarden. Bij dit instrument worden *uitsluitend* rentestromen uitgewisseld.

- futures	gekocht:	verkocht:
instapwaarde	913	345
actuele waarde	910	343

Deze transacties worden door ABP gebruikt in het kader van het handhaven dan wel corrigeren van de totale exposure op assetniveau naar de gewenste exposure, dan wel de gewenste verdeling van de effectenportefeuille over de landen waarin wordt belegd.

Zakelijke waarden

Zakelijke waarden betreffen aandelen, converteerbare obligaties en directe en indirecte beleggingen in onroerend goed, inclusief bijbehorende vorderingen, schulden en liquide middelen.

102.449

81.060

De actuele waarde, zijnde beurswaarden casu quo marktwaarde in verhuurde staat, en de wijzigingen daarin zijn als volgt geweest:

Verloop zakelijke waarden	Aandelen	Onroerend goed		Totaal 1998	Totaal 1997
		Direct	Indirect		
Actuele waarde primo	58.041	14.342	8.677	81.060	63.251
Aankopen	42.725	322	2.502	45.549	21.652
Verkopen/aflossingen	- 30.771	- 1.407	- 651	- 32.829	- 18.481
Waarde-ontwikkeling	9.378	782	- 1.491	8.669	14.638
Actuele waarde ultimo	79.373	14.039	9.037	102.449	81.060

In de post aandelen zijn begrepen participaties in beleggingsmaatschappijen ad f 0,7 miljard (ultimo 1997: f 0,3 miljard), alsmede niet geconsolideerde deelnemingen in: de ABP Verzekeringsgroep NV ad f 57,5 miljoen (1997: f 47,5 miljoen), ABP Treasury NV ad f 25 miljoen (1997: f 25 miljoen) en BSA Schaderegeling BV ad f 0,7 miljoen.

Het aandeel van de interne taxaties bedraagt 70%. De ouderdom van de taxaties bedraagt gemiddeld één jaar.

Voor een gedeelte van de op de balans opgenomen aandelenportefeuille berust de juridische eigendom als gevolg van securities lending bij derden.

Het betreft in bruikleen gegeven aandelen tot een bedrag van f 3,2 miljard (ultimo 1997 f 3,2 miljard). De bedongen vergoeding is verantwoord in de post beleggingsresultaten. ABP blijft economisch eigenaar van deze aandelen. Bij deze bruikleenovereenkomsten verlangt ABP adequate zekerheden van de tegenpartijen.

Voor beleggingen in direct- en indirect onroerend goed zijn per balansdatum verplichtingen aangegaan tot een bedrag van f 0,9 miljard.

Ook zijn ter zake van beleggingen in participatiemaatschappijen verplichtingen aangegaan om desgevraagd stortingen te verrichten. Per balansdatum bedragen deze potentiële verplichtingen aan nog niet opgevraagde stortingen f 1,3 miljard.

Derivatenpositie zakelijke waarden

Ultimo 1998 zijn de volgende rechten en verplichtingen in de vorm van derivaten aangegaan:

indexfutures	gekocht:	verkocht:
uitoefenprijs	1.300	224
actuele waarde	1.395	235

aandelenswaps gekocht: verkocht:

instapwaarde	139	139
actuele waarde	129	160

Deze transacties worden door ABP gebruikt in het kader van het handhaven dan wel corrigeren van de totale exposure op assetniveau naar de gewenste exposure, dan wel de gewenste verdeling van de effectenportefeuille over de landen waarin wordt belegd.

Netto vlottend actief**5.355****790**

Het netto vlottend actief bestaat uit - niet aan beleggingen toewijsbare - vlottende activa, vlottende passiva en voorzieningen. Gelet op de aard van een pensioenfonds zijn de bedrijfsgebouwen in eigen gebruik en overige materiële activa opgenomen in de post materieel actief.

Het minderheidsbelang van derden in deelnemingen waarvan ABP een meerderheidsbelang heeft, is opgenomen in de post schulden en overlopende posten.

Vlottende activa**10.118****7.638**

Vorderingen en overlopende posten	8.019	5.959
Vorderingen op werkgevers	517	323
Materieel actief	158	134
Liquide middelen, inclusief kortgeldpositie	1.424	1.222

In de overlopende posten is begrepen een vooruitbetaald bedrag ad f 0,8 miljard inzake nog te realiseren waarde-overdrachten, voortvloeiend uit de overheveling van de pensioenrechten van het personeel van zorginstellingen naar het pensioenfonds PGGM.

Derivatenpositie liquide middelen

Ultimo 1998 staan voor f 0,8 miljard forward rate agreements en interest rate swaps uit. Deze instrumenten worden gebruikt om renteposities in te nemen.

Vlottende passiva**- 1.365****- 1.497**

Schulden en overlopende posten	- 1.302	- 1.373
Leningen	- 63	- 124

Voorzieningen**- 3.398****- 5.351**

Mitigeringsvoorziening OP/NP en VUT	- 973	- 2.058
Reductievoorziening FPU	- 2.112	- 2.945
Overige voorzieningen	- 313	- 348

De mitigeringsvoorziening OP/NP en VUT ad f 1 miljard heeft betrekking op de verplichtingen die voortvloeien uit de wet financiële voorziening privatisering ABP (FVP/ABP). Daarin is de inzake de mitigering van het werkgeversaandeel in de premie OP/NP en het werknemersaandeel in de premie, ten behoeve van de Stichting VUT-fonds geregeld, beide tot het jaar 2001.

Eenzelfde soort voorziening, groot f 2,1 miljard en voortvloeiend uit de regeling FPU, is opgenomen voor de reductie van de opbouw premie voor flexibel pensioen en uittreden tot het jaar 2004. Nadien zal de volle premie worden geheven.

De overige voorzieningen ad f 0,3 miljard betreffen een voorziening voor de projecten Euro en Eeuwwisseling, een algemene voorziening kredietrisico's op corporate loans en derivaten en een voorziening wachtgelden.

Voorziening opgebouwde rechten

218.388

206.220

Het recht op pensioenaanspraken is vastgelegd in het pensioenreglement en is gerelateerd aan dienstjaren, eindloon en latere indexaties; de wijze van financiering is statutair vastgelegd en geschiedt volgens het zogenoemde synthesepremiemodel. Een en ander is conform voorschrift van de Verzekeringskamer vastgelegd in een actuariael bedrijfstechnische nota.

De voorziening opgebouwde rechten is als volgt samengesteld:

	OP/NP	IP+	FPU	Totaal	Totaal
Actieven	83.419		1.672	85.091	78.441
VUT-ers	8.335			8.335	10.617
FPU-ers	3.460		20	3.480	1.052
Wachtgelders	7.833		6	7.839	7.827
Slapers	10.215		23	10.238	9.235
Invaliden	12.479	5.300		17.779	17.242
Gepensioneerden	55.906			55.906	53.474
Nabestaanden	20.631			20.631	19.982
Voorziening toeslagen	6.979			6.979	6.850
Voorziening trendsterfte	2.110			2.110	1.500
	211.367	5.300	1.721	218.388	206.220

De voorziening opgebouwde rechten is gewaardeerd op basis van de vigerende waarderingsgrondslagen. De rekenrente bedraagt 4%. De duration van de opgebouwde rechten is ongeveer 17 jaar. Zouden wij de actuele waarde willen schatten, dan komen we bij een rekenrente van 3% uit op ongeveer f 258 miljard.

De voorziening toeslagen heeft betrekking op de in artikel 18 van het pensioenreglement genoemde overgangstoelagen. Deze toeslagen zijn er op gericht de in het kader van de privatisering benodigde omrekeningsoperatie van ABP-wet naar ABP-pensioenreglement voor alle (toekomstige) pensioengerechtigden neutraal te laten verlopen.

De gehanteerde grondslagen (hoofdzakelijk sterftekansen en partnerfrequenties) zijn vastgesteld in het grondslagenonderzoek uitgevoerd in 1997, betrekking hebbend op de jaren 1994 en 1995.

Voor de excassokosten wordt een opslagpercentage gehanteerd op de pensioenverplichtingen voor aftrek van de AOW-franchise. Deze bedraagt 0,92%.

De incassokosten worden gedekt uit een opslag die is begrepen in de premies. Deze opslag is 0,3%-punt.

Herwaarderingsreserve zakelijke waarden

28.535

22.021

Het verloop van de herwaarderingsreserve zakelijke waarden is als volgt geweest:

Beginstand

22.021

15.738

Toevoeging

6.514

6.283

Onttrekking

-

-

Eindstand

28.535

22.021

Door de toevoeging ad f 6,5 miljard (1997: f 6,3 miljard) is de herwaarderingsreserve weer op het gewenste maximum gebracht, zijnde de som van 30% van de actuele waarde van de aandelen en 15% van de actuele waarde van het onroerend goed (exclusief financiële lease). Gezien de positieve waarde-ontwikkelingen zijn omtrekkingen (wederom) niet noodzakelijk gebleken. Aan deze reserve is toegevoegd de tijdelijke buffer dynamisch beheer beleggingen. Deze buffer valt vrij zodra de nagestreefde strategische beleggingsmix is gerealiseerd.

Marge

31.628

24.051

Beginstand

24.051

15.645

Toevoeging

7.577

8.406

Eindstand

31.628

24.051

De marge is het verschil tussen het beschikbaar vermogen en de voorziening opgebouwde rechten. Aangezien de premie voor 1999 reeds is vastgesteld werkt de groei van de marge eerst door in de synthesepremie voor het jaar 2000.

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

Toelichting op de staat van baten en lasten in f miljoen

1998

1997

Onderstaand geven wij een toelichting op de mutaties in het aanwezig vermogen en vervolgens op de mutaties in de voorziening opgebouwde rechten. Dit is een andere volgorde dan in de staat van baten en lasten, doch makkelijker leesbaar.

Mutaties aanwezig vermogen	26.259	26.126
-----------------------------------	---------------	---------------

Beleggingsresultaten**29.227****30.683**

De beleggingsresultaten zijn als volgt te specificeren:

Resultaat vastrentende waarden	Onderhandse leningen	Obligaties	Hypothecaire Leningen	Totaal	Totaal
direct	6.823	5.088	1.395	13.306	12.794
indirect	461	1.715	75	2.251	1.273
	7.284	6.803	1.470	15.557	14.067
kosten				- 86	- 84
Netto resultaat				15.471	13.983

De kosten betreffen zowel zakelijke kosten als de kosten van het eigen beleggingsbedrijf.

Resultaat zakelijke waarden	Aandelen	Onroerend goed direct	indirect	Totaal	Totaal
direct	1.320	830	486	2.636	2.355
indirect	11.140	875	- 886	11.129	14.343
	12.460	1.705	- 400	13.765	16.698
kosten				- 80	- 73
Netto resultaat				13.685	16.625

Overige beleggingsresultaten**71****75**

De post overige beleggingsresultaten bevat met name het saldo rente kortgeld u/g en o/g alsmede een correctie op het resultaat van dochtermaatschappijen voortvloeiend uit het definitief worden van vorig jaar geconsolideerde concept-jaarrekeningen.

Toelichting op de staat van baten en lasten in f miljoen

1998

1997

Premiebatens				6.158	5.640
Premies naar categorie	Premie OP/NP	Premie IP bovenw	Premie FPU	Totaal 1998	Totaal 1997
werkgeversdeel	2.734	346	–	3.080	2.647
werknemersdeel	1.199	113	35	1.347	1.259
vrijval uit voorziening	699	–	1.032	1.731	1.734
totaal	4.632	459	1.067	6.158	5.640
premie grondslag (peildatum)	35.730	32.379	n.v.t.		
premiepercentage	13,2	1,4/1,15	n.v.t.		
premiepercentage reparatie ANW	0,2	–	–		
aantal verzekerden	1.048.000	904.000	904.000		
aantal aangesloten werkgevers				5.799	5.717
<p>Het premiebedrag OP/NP is gelijk aan de som van de door werkgevers gestorte netto premies ad f 3,9 miljard en de vrijval uit de mitigeringsvoorziening OP/NP ad f 0,7 miljard. De premie OP/NP is inclusief premie NP voor militairen.</p>					
Uitkeringen				8.465	8.045
<p>De post uitkeringen omvat ouderdoms- en nabestaandenpensioenen, alsmede bovenwettelijke invaliditeitspensioenen, herplaatsingstoelagen en uitkeringen flexibel pensioen en uitreden. Deze is als volgt te specificeren:</p>					
Uitkeringen naar soort	OP/NP	IP+	FPU	Totaal 1998	Totaal 1997
uitkeringen	7.745	717	3	8.465	8.045
aantal gepensioneerden ultimo	451.000	86.000	16.100		
Gerealiseerde waarde-overdrachten				136	6
reserve-overnames				– 448	– 257
reserve-overdrachten				584	263
<p>In het komend jaar zullen de waarde-overdrachten fors toenemen als gevolg van het feit dat de pensioenregeling van het personeel van zorginstellingen wordt ondergebracht bij PGGM.</p>					

Toelichting op de staat van baten en lasten in f miljoen

1998

1997

Kosten (netto)**249****214**

Kosten totaal

297

285

Kosten vermogensbeheer (intern)

- 48

- 71

Kosten pensioenbeheer**249****214**

De interne kosten van vermogensbeheer zijn in mindering gebracht op de beleggingsresultaten.

Het gemiddelde personeelsbestand is:

1998

1997

in personen

2.561

2.433

in fta's

2.359

2.226

De verdeling van het gemiddeld personeelsbestand is als volgt:

directie en staven

189

133

bedrijfseenheden

1.226

1.414

dienstverlenende eenheden

1.146

886

Overige mutaties**276****432**

Oprenting reductievoorziening FPU

276

400

Buitengewone baten en lasten

-

32

Toelichting op de staat van baten en lasten in f miljoen

1998

1997

Mutaties voorziening opgebouwde rechten	12.168	12.937
Effect benodigde rekenrente	8.260	7.865
De benodigde rekenrente bedraagt 4% van de voorziening opgebouwde rechten. Deze oprenting dient te worden gedekt uit de behaalde beleggingsresultaten.		
Effect pensioenindexatie en loondrift	5.433	5.591
De pensioenindexatie wordt bepaald door de ontwikkeling van de overheidssalarissen, de franchise en de loondrift. Ook deze ontwikkeling dient in beginsel te worden gedekt uit de behaalde beleggingsresultaten. De loondrift is gebaseerd op de ramingen van het Centraal Planbureau.		
Pensioenopbouw	7.174	6.923
De pensioenopbouw weerspiegelt het effect van één jaar diensttijdtoetsing op de verplichtingen opgebouwde rechten.		
Beschikbaar voor uitkeringen	- 8.318	- 7.920
De post beschikbaar voor uitkeringen is vooraf actuarieel berekend en dient ter financiering van de werkelijke uitkeringen.		
Berekende waarde-overdrachten	- 72	-
Actualisering grondslagen	547	- 82
De actualisering grondslagen heeft voor f 20 miljoen betrekking op de tussentijdse evaluatie van de grondslagen voor IP+ en voor f 527 miljoen op de jaarlijkse dotatie aan de voorziening voor sterfte, waarmee geanticipeerd wordt op het volgende grondslagenonderzoek.		
Kosten en overige mutaties	- 856	560
Uit de voorziening is een bedrag van f 139 miljoen vrijgevallen ter dekking van excassokosten. De post overige mutaties betreft hoofdzakelijk de correctie van de voorziening opgebouwde rechten ultimo 1997 in verband met de actualisering van de verplichtingenadministratie.		

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Bij het kasstroomoverzicht is de directe methode toegepast. Onderstaand geven wij een toelichting op de afwijkingen tussen de mutaties in staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht.

Beleggingsopbrengsten

In het kasstroomoverzicht zijn de waarde-ontwikkelingen zakelijke waarden van f 8,7 miljard geëlimineerd.

Premies

In het kasstroomoverzicht zijn de onttrekkingen uit de mitigeringsvoorziening OP/NP en de reductievoorziening FPU ad f 1,7 miljard niet meegenomen.

Kosten

Mutaties in voorzieningen en de afschrijvingen op het materieel actief zijn geëlimineerd.

Namens het Bestuur,
prof. dr. B. de Vries, voorzitter
drs. J. Riezenkamp, eerste vice-voorzitter
H.J. Albersen, secretaris

Overige toelichtingen

in f miljoen

31-12-1998

31-12-1997

Enkelvoudige balans**Aanwezig vermogen**

Vastrentende waarden	170.747	170.442
Zakelijke waarden	102.790	80.826
Netto vlottend actief	5.014	1.024
	278.551	252.292

Voorziening opgebouwde rechten

Ouderdoms- en nabestaandenpensioenen	211.367	200.342
Bovenwettelijke invaliditeitspensioenen	5.300	5.107
Flexibel pensioen en uittreden	1.721	771
	218.388	206.220

Herwaarderingsreserve zakelijke waarden

	28.535	22.021
--	---------------	---------------

Marge

	31.628	24.051
--	---------------	---------------

in f miljoen

1998

1997

Enkelvoudige staat van baten en lasten

Resultaat deelneming na belasting	1.587	406
Overige baten en lasten	12.504	14.283
Fondsresultaat	14.091	14.689

Vergoedingen Bestuur

Uit hoofde van de daartoe vastgestelde vergoedingsregeling hebben de leden van de Beleggingscommissie, de Raad van Advies en het Bestuur over 1998 een bedrag van f 1,1 miljoen ontvangen.

Omzet

De omzet volgens de definitie van de richtlijn bedraagt over 1998 f 20,4 miljard.

Overzicht van in de consolidatie betrokken dochtermaatschappijen

Dochtermaatschappij	Vestigings- plaats	Belang in %	Kernactiviteit
Onroerend goed:			
Kantoren Fonds Nederland B.V.	Maastricht	100	Beleggen in onroerend goed
Winkel Beleggingen Nederland B.V.	Utrecht	100	Beleggen in onroerend goed
Holding Vesteda B.V.	Maastricht	100	Beleggen in onroerend goed
(N.I.H.) Netherlands International Hotels B.V.	Heerlen	83	Holiday Inn hotel, Amsterdam
USA Holding B.V.	Rotterdam	100	Houdstermaatschappij van partnerships in • E/R Associates • Rolim Hotel Partners
US Alpha Inc.	Delaware	100	Beheersmaatschappij voor beleggingen in de Verenigde Staten
UK One B.V., UK Two B.V. en Aldwych House B.V.	Rotterdam	100	Beleggingen in het Verenigd Koninkrijk
Financieringsmaatschappij Plutus B.V.	Rotterdam	100	Financieringsmaatschappij
Beleggingsmij Propfum I B.V.	Rotterdam	100	Beleggingen in vastgoedfondsen
BRD Vastgoed Holding B.V.	Heerlen	100	Beheersmaatschappij voor beleggingen in Duitsland
Tooronga LLC	Delaware	100	Beleggingsinstelling in Australië
Hypotheken:			
Externe Hypothecaire Beleggingen Heerlen B.V.	Heerlen	100	Op naam van de B.V. en voor rekening en risico van ABP verstrakken van hypothecaire leningen

Een volledige lijst van geconsolideerde en niet-geconsolideerde deelnemingen is gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Maastricht.

Accountantsverklaring

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening 1998 van de Stichting Pensioenfonds ABP te Heerlen gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het Bestuur van de Stichting. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controle-opdrachten. Volgens deze richtlijn dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen, dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het Bestuur van de Stichting daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen per 31 december 1998 en van het fondsresultaat over 1998, in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en voldoet aan de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in Titel 9 boek 2 BW.

Eindhoven, 7 april 1999

Moret Ernst & Young Accountants

Actuariële verklaring

Deze verklaring heeft betrekking op de actuariële positie ultimo 1998 van de Stichting Pensioenfonds ABP.

De voor 1998 geldende premie is vastgesteld overeenkomstig de in de Statuten van de Stichting neergelegde methodiek. Deze methodiek is nader beschreven in de door het Bestuur van de Stichting vastgestelde Actuariële en bedrijfstechnische nota.

Voor de waardering van de verplichtingen in de jaarrekening is aangesloten bij de in de methodiek van premievaststelling vastgelegde berekeningswijze en grondslagen van de 'Voorziening Opgebouwde Rechten'.

De berekeningen van de in de Jaarrekening 1998 verantwoorde verplichtingen zijn gebaseerd op de administratieve gegevens zoals deze door de administratie van de Stichting zijn verstrekt. Het bedrag aan berekende Verplichtingen ultimo 1998 ad f 218.388 miljoen, dat in de Jaarrekening 1998 is verantwoord, is door ons gecontroleerd en akkoord bevonden.

De toereikendheidstoets die werd uitgevoerd in het kader van de door de Verzekeringskamer uitgevaardigde Actuariële Principes Pensioenfonds brengt ons tot het oordeel dat het vermogen toereikend is om de tot en met het boekjaar verworven verplichtingen na te komen.

In samenhang met de geldende methodiek van premievaststelling, waarin in beginsel gelijkheid geldt tussen de benodigde en feitelijke premie, is de actuariële positie ultimo 1998 van de Stichting Pensioenfonds ABP gezond te noemen.

Amsterdam, 7 april 1999

KPMG Brans & Co

Afkortingen en begrippen

ANW Algemene Nabestaanden Wet

IP Invaliditeitspensioen

NP Nabestaandenpensioen

OP Ouderdompensioen

VRW Vastrentende waarden

Backservice Aanpassing van de opgebouwde pensioenaanspraken aan de individuele loonontwikkeling in enig jaar.

Dekkingsgraad De mate waarin de opgebouwde rechten zijn gedekt door het beschikbaar vermogen.

Corporate loans Leningen verstrekt aan bedrijven.

Derivaten Financiële instrumenten, waarvan de waarde afhankelijk is van de waarde van andere, meer fundamentele variabelen als valuta's, effecten en rentes.

Exposure Een bedrag waarover risico's worden gelopen. Voor de beleggingen kunnen dit valuta-, rente- en koersfluctuaties zijn, voor de verplichtingen kan gedacht worden aan indexatie, vergrijzing en renterisico's.

Forward rate agreement Een contract waarbij nu de rentevergoeding wordt vastgelegd die in de toekomst wordt ontvangen of moet worden betaald.

Franchise Deel van het salaris dat niet meetelt voor het pensioen, omdat hier-
tegenover de AOW-uitkering staat.

Future Een gestandaardiseerd termijncontract waarmee via de financiële markten risico's kunnen worden verhandeld. Futures stellen ABP in staat beleggingsrisico's af te dekken.

Grondslagenonderzoek Tweejaarlijks onderzoek naar de actuariële grondslagen. Dit zijn de parameters die, gegeven de

pensioenverplichtingen, de hoogte van de actuariële voorziening bepalen. Een voorbeeld is het onderzoek naar de sterftekans per leeftijdscategorie. Daalt deze, dan neemt de uitkeringsduur toe. Dit leidt tot een hogere actuariële voorziening.

Indexatie Aanpassing van de opgebouwde rechten aan de algemene loonontwikkeling in enig jaar. ABP doet dit voor actieven, slapers en gepensioneerden.

Intraday-kredietfaciliteit Een met De Nederlandsche Bank vastgelegde afspraak voor het laten doorgaan van dagelijkse betalingsopdrachten ook bij een eventuele nul- of debetstand van het banksaldo, onder de conditie dat het saldo diezelfde dag nog wordt aangevuld.

Klimiening Een lening waarbij gedurende een bepaalde periode een deel van de aflossing op de hoofdsom kan worden bijgeschreven.

Loondrift Salarissen per werkgever kunnen sterker stijgen dan op basis van de algemene en (verwachte) individuele loonontwikkeling. We spreken van loondrift wanneer dit verschijnsel zich voordoet.

Oprenting Het toevoegen van intrest aan de actuariële voorziening. De hoogte van de toevoeging is gebaseerd op de gehanteerde rekenrente.

Mitigeringsvoorziening Bij de privatisering van ABP ontstonden vermogensoverschotten, omdat er geen verplichtingen meer waren voor het IP en de Vut. Overeengekomen is dat van 1995 tot en met 2000 een -aflopende- korting op de werkgeverspremie voor ouderdoms- en nabestaandenpensioen wordt gegeven, en op de werknemersbijdrage aan het Vut-fonds. Voor deze kortingen heeft ABP de zogenaamde mitigeringsvoorziening gevormd.

Rekenrente Disconteringsvoet waarmee toekomstige pensioenuitkeringen contant gemaakt worden, dat wil zeggen uitgedrukt worden in gulden van nu.

Securitis lending Dit is het in tijdelijk bruikleen geven van effecten.

Synthesepremie De premie voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen wordt bepaald volgens het zogenaamde synthese-model. De premie kent een lange termijn en een korte termijncomponent; vandaar de benaming synthesepremie.

Swap Overeenkomst waarin twee partijen besluiten tot de ruil of verrekening van kas/rentestromen.

Tijdvoorkeursoet Percentage waarmee tot uitdrukking wordt gebracht dat een in de toekomst te vorderen of te betalen gulden nu minder waard is dan één gulden.

Valutatermijncontract Een overeenkomst tussen twee partijen, waarbij op het moment van het sluiten van de overeenkomst valuta gekocht worden tegen een nu afgesproken prijs met levering of afname op een moment in de toekomst.

Vastrentende waarden Beleggingen met een gegarandeerde opbrengst, zoals onderhandse leningen, obligaties, pand- en spaarbrieven en hypothecaire leningen.

Waarde-overdracht Het overdragen van opgebouwde pensioenrechten tussen pensioenfondsen.

WM-fixingkoersen Gehanteerde standaard valutakoersen bij performance berekeningen.

Zakelijke waarden Aandelen en onroerend goed.

Colofon

Uitgave

Communicatie ABP
Postbus 4911, 6401 JS Heerlen
Oude Lindestraat 70, 6411 EJ Heerlen
telefoon (045) 579 81 00
fax (045) 579 21 94
e-mail corp.comm@abp.nl
www.abp.nl

Grafische vormgeving en productie

Hans van der Haar, Heerlen
Lex van Soest *'design*, Hoensbroek
ABP Grafische Vormgeving

Fotografie

Van Sloun | Ramaekers, Maastricht

Illustraties

De tekeningen zijn gemaakt door kinderen
van basisscholen:
De Cramignon, Eijsden
Sint Martinus, Heerlen
Tarcisius, Heerlen
De Regenboog, Hoensbroek
Theresiaschool, Ransdaal
Basisschool Vilt

Drukwerk

Valkenburg Printers Echt

Bindwerk

Van Waarden, Zaandam

Heerlen 1999 © ABP

